

НИЙСЛЭЛИЙН АГААРЫН БОХИРДОЛТОЙ ТЭМЦЭХ ГАЗАР

2019 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙНТАЙЛАН

2019.06.28

АГУУЛГА

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН 3-11

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт

Монгол Улсын эдийн засаг нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн хэрэгжилт
Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хэмжээний хэрэгжилт

Улсын болон нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдсэн ажлын хэрэгжилт

Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилт

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ТОГТООЛ ШИЙДВЭРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН 12

Улсын Их Хурал болон Байнгын хорооны тогтоолын хэрэгжилт

Засгийн газрын тогтоолын хэрэгжилт, Засгийн Газрын хуралдааны тэмдэглэл

МУ-ын Ерөнхийлөгчийн зарлигийн хэрэгжилт

Ерөнхий сайдын захирамжийн хэрэгжилт

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоол, шийдвэрийн хэрэгжилт

Нийслэлийн Засаг даргын захирамж, албан даалгавар, даргын зөвлөлийн хуралдаанаас тэмдэглэлээр өгсөн үүрэг даалгаврын хэрэгжилт

Нийслэлийн Засаг даргаас зарласан зорилтот ажлын хүрээнд хийж хэрэгжүүлсэн ажил

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН 13- 49

Дүрмээр хүлээсэн үүргийн хэрэгжилт

Хүний нөөцийн чадавхижуулалт, нийгмийн баталгаа

Иргэдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт

Архив, албан хэрэг хөтлөлт

Бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаа

Төсөв, санхүү, орлого бүрдүүлэлт

“Нийслэлийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан”-д гаргасан тайлан мэдээ

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ИЛ ТОД БАЙДАЛ 50- 53

Үйл ажиллагааны ил тод байдал

Хүний нөөцийн ил тод байдал

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД МЭДЭЭЛЭЛ 54 - 60

Холбогдох чиг үүргийн хүрээнд нийслэлийн нутгийн захиргааны бусад байгууллагуудтай ажлын уялдаа холбоог хангах чиглэлээр хамтран ажилласан тухай

Иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагуудаас ирүүлсэн өргөдөл, хүсэлтийн дагуу зохион байгуулсан үйл ажиллагааны талаар

Дотоод хяналт шинжилгээ үнэлгээний талаар

Байгууллагын эд хөрөнгийн ашиглалт хамгаалалтын талаар

Цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

Нийслэлийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх газар нь тайлант хугацаанд Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөр, Нийслэлийн эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулахад чиглэсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх, Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 98 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Агаарын бохирдлыг бууруулах Үндэсний хөтөлбөр”, Агаарын тухай хууль, МУ-ын Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоол болон бусад холбогдох хууль, тогтоомжийг мөрдүүлэх замаар агаарын бохирдлыг бууруулах нөхцлийг бүрдүүлэхэд үйл ажиллагаагаа чиглүүлэн ажиллалаа.

Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт 2019 оны эхний хагас жилийн байдлаар:

- Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн тус газарт хамаарал бүхий 2 зорилтын 3 заалтын хэрэгжилт 90%
- Монгол Улсын эдийн засаг нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн тус газарт хамаарал бүхий 1 зорилт, 1 арга хэмжээний хэрэгжилт 50%
- Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан 3 зорилт, 10 арга хэмжээний хэрэгжилт 97%
- Нийслэлийн эдийн засаг, нийгмийн 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд туссан 11 арга хэмжээний биелэлт 64.5%-тай байна.

Байгууллагын бодлогын зорилтуудын хэрэгжилтийн тайланг сар, улирал, хагас жилээр нэгтгэн гаргаж хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийж, үр дүнг Газрын даргын зөвлөлийн хурлаар улирал тутам хэлэлцүүлж хэвшсэн ба биелэлтийг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын холбогдох хэлтсүүдэд тухай бүр тайлагнаж ажиллав.

Мөн

Орчны эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг Нийслэлийн Эрүүл мэндийн газарт;

- Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Хяналт, шинжилгээ үнэлгээний хэлтэст,
- “Шинэ бүтээн байгуулалт” дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг НЗДТГ-т
- “Иргэдийн оролцоотой хөгжлийн жил”-ийн биелэлтийг Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албанд, НЗДТГ-ын Төрийн захиргааны удирдлагын хэлтэст,
- “Орон нутгийн удирдах ажилтны Улсын зөвлөгөөнд Монгол Улсын ерөнхий сайд У.Хүрэлсүхийн өгсөн үүрэг даалгаварыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-ний биелэлтийг НЗДТГ-т,
- Нийслэлийн 2019 оны Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан заалтын биелэлтыг Нийслэлийн Газар зохион байгуулалтын албанд,

-
- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд болон Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч нарын Байгаль орчны салбарт 2019 онд хамтран ажиллах гэрээний хэрэгжилтийг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Бодлого, төлөвлөлтийн хэлтэст албан бичиг болон email хаягаар тус тус хугацаанд хүргүүлэн ажилласан.

Улс, нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж байгаа ажлын хэрэгжилт:

1. “Улаанбаатар төмөр замын зорчигчийн вагоны галлагааны зуухнаас гарах утааг бууруулах дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх” НАББ-2018/02 дугаартай гэрээний дагуу “Эм Ай Эс” ХК нь зорчигч тээврийн 10 вагоны зууханд түлшний шаталтаас агаарт дэгдэх тоосонцор, нүүрстөрөгчийн дутуу ислийг бууруулах төхөөрөмжийг суурилуулсан. Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг бууруулах газрын даргын 2019 оны 02 дугаар сарын 15-ны өдрийн А/09 дугаар тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсэг 2019 оны 3 дугаар сарын 20-ны өдөр бүрэн хүлээн авч дууссан. “Улаанбаатар төмөр замын зорчигчийн вагоны галлагаанаас үүдэлтэй утаа бууруулах дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх” НАББ-2018/02 дугаартай гэрээт ажлын санхүүжилтийг НЗДТГ-ын Санхүү төрийн сангийн хэлтэст 2019 оны 5 дугаар сарын 16-ны өдрийн 03/254 тоот албан бичгээр хүргүүлж шийдвэрлүүлсэн. Мөн Нийслэлийн Өмчийн ашиглалт, удирдлагын газарт нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар бий болсон хөрөнгийн өмчлөлийн асуудлыг Нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрийн “Эрх шилжүүлэх тухай” А/913 дугаар захирамжийн хүрээнд шийдвэрлүүлэх тухай хүсэлтийг байгууллагын 2019 оны 06 дугаар сарын 01-ний өдрийн 03/297 дугаартай албан бичгээр хүргүүлсэн.
2. Нийслэлийн 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар нүүрсээр галладаг зуухнуудыг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбоход 4.0 тэрбум төгрөг батлагдсан. Энэхүү 4-н багц ажлын хүрээнд нийт 56 барилгын 33 зуухыг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбох ажил хийгдэж байна. Үүнээс:
  - Баянзүрх дүүргийн 4-р хороонд байрлах зэвсэгт хүчний .... дугаар анги болон .... дүгээр ангиудыг дулааны шугамд холбох ажил бүрэн дууссан. Халаалтын 2 зуух, 10 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдсон.
  - Баянзүрх дүүргийн 8-р хороонд байрлах Зэвсэгт хүчний ... дугаар ангийн газар шорооны ажил дуусч шинээр шугам татах ажил хийгдэж байна. Гэрээгээр энэ ажил нь 2019 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдөр дуусна. Ажлын гүйцэтгэл нь 70 хувьтай явагдаж байна. Ингэснээр халаалтын 2 зуух, 5 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдоно.
  - Баянзүрх дүүргийн 8, 17 дугаар хорооны 6 иргэний 7 зуух, 7 барилга ,13 аж ахуйн нэгж байгууллагын 19 зуух, 20 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажил хийгдэж байна. Гэрээгээр энэ ажил нь 2019 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдөр дуусна. Ажлын гүйцэтгэл нь 70 хувьтай явагдаж байна.

Мөн Сонгинохайрхан дүүргийн 7-р хорооны “Хилчин хотхон”-ы барилгыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажил хийгдэж байгаа бөгөөд 3 зуух бууж, 14 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдоно. Энэхүү барилгыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажил нь Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хийгдэж байна.

3. Нийслэлийн Засаг даргын “Хөрөнгө оруулалтын ажлыг зохион байгуулах тухай” 2019 оны 06 дугаар сарын 04-ний өдрийн А/584 дүгээр захирамжаар Сайжруулсан түлшний эрэлт нийлүүлэлт, түгээлт борлуулалт, нөөцлөлтийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор нийслэлийн нутаг дэвсгэрт сайжруулсан түлшний агуулах барих арга хэмжээг баталсан. ХУД-ийн 10, СХД-ийн 1, 2, ЧД-ийн 19, БЗД-ийн 21 дүгээр хороодод сайжруулсан түлш нөөцлөх зориулалт бүхий тус бүр 1000 тонноос доошгүй багтаамжтай 5 агуулах барихаар гүйцэтгэгчийг сонгох ажил хийгдэж байна.

Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрт заасан нийслэлд хэрэгжих зорилтын хүрээнд хийж хэрэгжүүлсэн ажлын мэдээлэл

Хүснэгт 1.

№	Үйл ажиллагаа	Бүтээгдэхүүн	Явцын мэдээлэл
Зорилт 2. Байгальд ээлтэй, дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлэх замаар бохирдлын эх үүсвэрийг багасгаж, түүхий нүүрсний хэрэглээг үе шаттайгаар хориглож, бохирдуулах бодисын хаягдлыг бууруулах			
Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Хот суурин газрын “Агаарын чанарыг сайжруулах бүс”-ийг шинэчлэн тогтоож, халаалтын зориулалтаар шатааж хэрэглэхийг хориглох зүйлсийн жагсаалтыг гарган мөрдүүлэх			
2.1.1	Агаарын тухай хуулийн дагуу Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг тухай бүр шинэчлэн тогтоож, журмын хэрэгжилтийг хангах	Бүсийг шинэчлэн тогтоосон шийдвэр, бүсэд мөрдөх журам	Агаарын тухай хууль, Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 62 дугаар тогтоол, Нийслэлийн Засаг даргын гаргасан шийдвэр зэргийг үндэслэн нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүс, түүнд мөрдөх журмын төслийг шинэчилэн боловсруулж холбогдох 12 байгууллагаас санал авч тусгасан. Тус бүс, бүсэд мөрдөх журманд “Автотээврийн шалган нэвтрүүлэх товчоогоор түүхий нүүрс тээвэрлэн нэвтрүүлэх журам”-ыг нэгтгэж нэг журам боловсруулсан Нийслэлийн Засаг даргын удирдлагын зөвлөлийн 2019 оны 05 дугаар сарын 06 -ны өдрийн хурлаар оруулж хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн. Журмын төслийг Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны 05 дугаар сарын 09-ний өдрийн 01/1810 дугаартай албан бичгээр БОАЖЯ-ны Сайдад хүргүүлсэн.
Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Дулааны станц, дулааны цахилгаан станцаас бусад хэрэглээнд түүхий нүүрсийг үе шаттайгаар хориглох			

<p>2.2.2</p>	<p>Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрт дулааны станц, дулааны цахилгаан станцаас бусад хэрэглээнд түүхий нүүрс хэрэглэхийг үе шаттайгаар хориглох</p>	<p>Түүхий нүүрсийг халсан агаарын чанарыг сайжруулах бүсүүдэд журмыг мөрдүүлэх</p>	<p>Байгаль Орчны сайдын А/162 дугаар тушаалаар батлагдсан сайжруулсан түлш үйлдвэрлэх график, хуваарь, түүнийг түгээх схемийг тооцоолох нарийвчилсан судалгааны төслийг боловсруулан гаргаж Орчны Бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны ажлын албанд танилцуулсан. “Тавантолгой Түлш” ХХК үйлдвэрлэж байгаа 1 тонн сайжруулсан түлшийг 150,000 төгрөгөөр худалдан борлуулахаар болсон. “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоол 2019 оны 05 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхлэн хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, сайжруулсан шахмал түлшний түгээлт борлуулалтын систем, худалдан авах боломж нөхцлийн талаар нийслэлийн төвийн 6 дүүргийн ЗДТГ, тэдгээрийн харьяа байгууллагуудын удирдлагуудад мэдээлэл өгөх, танилцуулах уулзалт семинарийг 2019 оны 06 сарын 03, 04-ний өдрүүдэд 6 дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар “Таван толгой түлш” ХХК-тай хамтран зохион байгууллаа. Уулзалт семинараар 2019-2020 оны өвлийн улиралд нийслэлийн нутгийн захиргааны байгууллагуудын гэр хороололд амьдардаг ажилтан албан хаагчдыг сайжруулсан түлш хэрэглэх, худалдан авах талаар идэвх гарган, 6-7 дугаар саруудад түлшээ нөөцөлж Засгийн газрын тогтоолыг хэрэгжүүлэхэд манлайлан оролцохыг уриалсан.</p>
---------------------	--	--	--

Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Гэр хорооллын айл өрхийг стандартын шаардлага хангасан сайжруулсан түлшээр хангах, сайжруулсан түлшний үйлдвэрийг дэмжин түүхий нүүрсний хэрэглээг орлуулах

3.3.1	Нийслэлийн гэр хорооллын айл өрх, аж ахуй нэгж, байгууллагыг стандартын шаардлага хангасан сайжруулсан түлшээр хангах, сайжруулсан түлш үйлдвэрлэх үйл ажиллагааг дэмжин хөгжүүлэх	Сайжруулсан түлшний үйлдвэрүүдэд үзүүлэх	<p>Нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн А/589 дугаар захирамжаар Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг бууруулах газарт Хан-Уул дүүргийн 10 хорооны нутаг дэвсгэрт 10 га газрыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар 15 жил эзэмших эрхийг олгосон. Энэхүү захирамжийг үндэслэн сайжруулсан түлш үйлдвэрлэгчдийн нэгдэл буюу "МОШТҮН" ХХК-тай 2018 оны 08 дугаар сарын 06-ны өдөр сайжруулсан түлшний үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилгоор хамтран ажиллах гэрээг байгуулсан.</p> <p>Сайжруулсан түлш үйлдвэрлэгчдийн нэгдлийн төлөөллөөс "Баялаг эрдэнэ цом" ХХК 2019 оны 06 дугаар сарын 28-ны өдрийн байдлаар хоногт 80 тонн сайжруулсан түлш хийх үйлдвэр бариад байна.</p>
3.3.2	Сайжруулсан түлш нөөцлөх, түгээлт, борлуулалтын цэгүүдийг бий болгох	Боловсруулсан түлш нөөцлөх цэг, борлуулалтын сүлжээ	Сайжруулсан түлш нөөцлөх ажлын хүрээнд 4 дүүргийн 5 хороодод нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар сайжруулсан түлш нөөцлөх зориулалт бүхий тус бүр 1000 тонноос доошгүй багтаамжтай 5 агуулах барих ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажил хийгдэж байна.
Үйл ажиллагааны чиглэл 4. Гэр хорооллын 2 тарифт тоолууртай айл өрхийн шөнө хэрэглэсэн цахилгаан эрчим хүчний үнийг 50-100 хувь хөнгөлөх			
2.4.1	Улаанбаатар хотын гэр хорооллын айл өрхийн шөнийн цахилгаан эрчим хүчний хөнгөлөх	Шөнийн цахилгаан эрчим хүчийг хөнгөлөх	Эрчим хүчний зохицуулах хорооноос 2018 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2019 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд оройн 21.00 цагаас өглөөний 06.00 цагийн хооронд гэр хорооллын хэрэглэгчдийн хэрэглэсэн цахилгааны төлбөрийг тэглэх шийдвэр гарсан. Тогтоолын дагуу 2018 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс гэр хорооллын айл өрхөд цахилгаан эрчим хүчний тарифын хөнгөлөлт үзүүлж эхэлсэн. 2019 оны хагас жилийн байдлаар нийт 433,242 хэрэглэгчид 88,9 сая кВт.цагийн 7,6 тэрбум төгрөгийн цахилгааны тарифын хөнгөлөлтийг үзүүлсэн. Агаарын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3 дахь хэсэгт нийслэлийн агаарын чанарыг

			<p>сайжруулах бүсийг жил бүр шинэчлэн тогтоохоор заасан байдаг. Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг шинэчлэн батлуулах, алслагдсан Багахангай, Багануур, Налайх дүүргүүдийг нэмж оруулах талаар санал боловсруулан Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайд бөгөөд орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны дарга Н.Цэрэнбат, Эрчим хүчний зохицуулах хорооны дарга А.Тлейхан нарт Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны 03 дугаар сарын 21-ний өдөр 01/961 дугаатай албан бичиг хүргүүлсэн.</p>
<p>Үйл ажиллагааны чиглэл 15. Агаар, орчны бохирдол, хүлэмжийн хийг бууруулах инновацийн судалгаа, технологийн хөгжлийг дэмжин санхүүгийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх, олон улсын сангуудаас санхүүгийн дэмжлэг авахад дэмжлэг үзүүлэх</p>			
2.15.2	<p>Төвлөрсөн дулаан хангамжийн нэгдсэн системд холбоогдоогүй алслагдсан төрийн байгууллагын дулаан хангамжийг сэргээгдэх эрчим хүч болон бусад үр ашигтай технологи ашиглан шийдэх</p>	<p>53 хорооны барилгын дулааны хангамжийг шийдвэрлэсэн төсөл</p>	<p>Нийслэлийн 2019 оны хөрөнгө оруулалтаар төвлөрсөн дулаан хангамжийн нэгдсэн системд холбоогдоогүй алслагдсан төрийн байгууллагын дулаан хангамжийг байгальд ээлтэй технологи /хий/ ашиглан шийдэх саналыг боловсруулан НЗДТГ-т хүргүүлсэн.</p> <p>Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны 2019 оны төлөвлөгөөнд төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдох боломжгүй 17 цэцэрлэгийн барилгад цахилгаан халаагуур суурилуулахаар 1.4 тэрбум төгрөг тусгагдсан бөгөөд ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. Ажлын хэсгээс Хэсэгчилсэн инженерийн хангамжийн удирдах газар /ОНӨААТҮГ/-т 20 зуухыг шилжүүлэхээр болж үүнээс дараахи 2 сургуулийн халаалтын зуухыг орчин үеийн дэвшилтэд технологи ашиглахаар шийдвэрлэн ажиллаж байна. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Байгаль орчин аялал жуулчлалын яамнаас Сонгинохайрхан дүүргийн 122 дугаар сургуулийг газрын гүний дулааны насос суурилуулж халаалтыг асуудлыг шийдвэрлэхээр 720,0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй нээлттэй тендер зарласан. - Сонгинохайрхан дүүргийн 129 дүгээр сургууль халаалтын зуухыг

			<p>Япон улсын Rinnai KusaKawa Sirius компани хийн халаалтын системийг нэвтрүүлэхээр төсөл хэрэгжүүлэхээр судалж байна.</p> <p>Нийслэлийн 2018 оны хөрөнгө оруулалтаар төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдох боломжгүй СБД-ийн -4, СХД-ийн -4, БГД-ийн-2 нийт 10 халаалтын зуухыг байгаль орчинд ээлтэй технологиор шийдвэрлэх зорилгоор Нийслэлийн худалдан авах ажиллагааны газраас 2 удаа нээлттэй сонгон шалгаруулалт зарласан боловч шаардлага хангасан компани саналаа ирүүлээгүй. Иймд эрдэмтэд, иргэдийн төлөөлөл, төрийн бус байгууллага, “Билгүүн од констракшн” ХХК, “Бэст энерги сэвинг” ХХК, “Скайлэйнд энерги” ХХК-иудыг оролцуулан Захиалагч НХОГ-аас хянан шууд гэрээ байгуулахаар болж “Бэст энерги сэвинг” ХХК-сонгосон. Гэрээ байгуулах шатанд Сангийн яаманд гомдол гарсан тул түр түтгэлзүүлэн Сангийн яамнаас шалгаж байна.</p>
--	--	--	---

Үйл ажиллагааны чиглэл 16. Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах, эрчим хүчний хэмнэлттэй, дэвшилтэт техник, технологийг олон нийтэд таниулах “Байгаль орчинд ээлтэй техник, технологийн үзэсгэлэнгийн төв”-ийг байгуулах

2.16.1	Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах, эрчим хүчний хэмнэлттэй, дэвшилтэт техник, технологийг олон нийтэд таниулах “Байгаль орчинд ээлтэй техник, технологийн үзэсгэлэнгийн төв” /Show room/-ыг нийслэлийн 3-аас доошгүй байршилд байгуулах	Байгаль орчинд ээлтэй техник, технологийн үзэсгэлэнгийн төв	Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны А/287 дугаар захирамжаар нийслэлийн газрын санд бүртгэгдсэн 106 байршлаас 5 байршилд агаар орчны бохирдлыг бууруулахад хэрэгжүүлж буй арга хэмжээг сурталчлах, техник технологийн мэдээллийн төв байгуулах шийдвэр гарсан. Мэдээллийн төв байгуулахаар ажлын даалгаврыг боловсруулан Нийслэлийн худалдан авах ажиллагааны газарт 2019 оны 06 дугаар сарын 20-ны 02/317 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн.
---------------	--	---	--

Зорилт 3. Автотээврийн хэрэгслээс ялгарах бохирдуулагч бодисын хэмжээг бууруулах цогц арга хэмжээ авах

Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Тээврийн хэрэгслийг хийн түлш, цахилгаан эх үүсвэрт шилжүүлэх, байгаль орчинд сөрөг нөлөө багатай техник, технологи, тээврийн хэрэгсэл нэвтрүүлэх чиглэлээр судалгаа хийж турших, нийтийн тээврийн хэрэгслийг хийн түлшинд үе шаттайгаар шилжүүлэх

3.3.3	Нийслэлийн нийтийн тээврийн дизель автобусанд утааны тортог шүүгч DPF, түүнийг цэвэрлэх тоног төхөөрөмжийг суурилуулах, байнгын үйлчилгээ хийх	Дизель автобусанд суурилуулсан DPF шүүлтүүрийг цэвэрлэх тоног төхөөрөмж, тогтмол үйлчилгээ	Япон Улсын Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны "ЖАЙКА" байгууллага, Зам, Тээвэр хөгжлийн яам, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар хамтран 2017 оны 09 дүгээр сарын 22-ний өдөр байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд нийтийн тээврийн үйлчилгээний Дизель хөдөлгүүртэй 24-30 автобусанд хөө тортогжилтыг шүүгч DPF төхөөрөмжийг 2 жилийн хугацаанд тавьж турших нарийвчилсан судалгааны ажил үргэлжилж байгаа бөгөөд 2018 оны 07 сараас 2019 оны 05 дугаар сарыг дуустал хугацаанд нийт 25 дизель хөдөлгүүртэй автобуснаас 510 кг хөө, тортог шүүж авсан байна. Цаашид судалгааны ажил үргэлжилж байна.
3.3.4	Нийтийн зорчигч тээврийн автобусанд "Эко жолоодлого"-ын хяналтын төхөөрөмжийг суурилуулж, нэвтрүүлэх, сурталчлан таниулах	1."Эко жолоодлого"-ын хяналтын төхөөрөмжийг суурилуулсан 10 автобус 2.Туршилт, судалгааны ажлын тайлан 3. Сургалт сурталчилгаа нэвтрүүлэх, сурталчлан таниулах	"Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлын хяналтын чадавхийг бэхжүүлэх төсөл-3"-ийн хүрээнд эко жолоодлогын туршлагыг нийслэлд нэвтрүүлэх зорилгоор төрийн байгууллагын 80 автомашинд "эко жолоодлого"-ын хяналтын төхөөрөмжийг суурилуулж, нэвтрүүлэх, сурталчлан таниулах ажлыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Нийслэлийн түргэн тусламжийн төв /103/, Улаанбаатар хотын ус сувгийн удирдах газар ОНӨААТҮГ, Нийслэлийн төр захиргааны авто бааз, Хот тохижилтийн газар ОНӨААТҮГ зэрэг байгууллагуудад 2019 оны 06 сарын 04-ний өдрийн 03/280 дугаартай албан бичгээр дээрх байгууллагуудад бүртгэлтэй тээврийн хэрэгслийн судалгааг аваад байна.
Зорилт 5. Орчны бохирдлыг бууруулахад иргэд, олон нийтийг оролцоо, үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлж, эрүүл амьдрах зөв дадлыг төлөвшүүлэх, орчны чанарын хяналт-шинжилгээний чадавхыг бэхжүүлэн судалгаа, шинжилгээний ажлыг өргөжүүлэх			
Үйл ажиллагааны чиглэл 10. Агаар, орчныг бохирдуулж байгаа эх үүсвэр, хаягдлын тооллого явуулж, бүртгэл, мэдээллийн санг шинэчлэн бүрдүүлэх			
5.10.1	Агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн бүртгэл, тооллого явуулж, бүртгэл мэдээллийн цахим санг бүрдүүлэх	Агаарын бохирдлын эх үүсвэр, өрхийн бүртгэл, мэдээллийн сан	Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны 2019 онд хэрэгжүүлэх "Гэр хорооллын нутаг дэвсгэрт агаарын бохирдлын хяналт, мониторинг, туршилт явуулах" арга хэмжээний хүрээнд нийслэлийн гэр хорооллын

			<p>иргэдийн амьдрах орчны судалгааг эхлүүлээ. Судалгаа хийх ажилтнуудыг нийт 4 түвшинд хувааж 4208 ажилтан, нийслэлийн гэр хорооллын 97 хорооны 196 мянган өрхөөс судалгааг авна. Эхний түвшинд салбарын яам болон Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо байх бол хоёрдугаар түвшинд тухайн дүүргийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга, Иргэдийн Хурлын төлөөлөгч хамрагдана. Гуравдугаар түвшинд хянагчаар оролцогч хорооны Засаг дарга, тухайн дүүргийн холбогдох мэргэжилтнүүд орох бол сүүлийн түвшинд судалгаа хийх ажилтнууд байх юм байна. Судалгаа 4-р сарын 10-аас ЧД, ХУД, СБД, БГД, СХД-т хийгдэж байна. Судалгааг авахдаа судалгаа хийх ажилтнууд нь уламжлалт цаасан суурьт технологиор бус ухаалаг гар утасны аппликейшныг ашиглах юм. Уг аппликейшн нь “Нийслэлийн хот байгуулалтын дундын мэдээллийн сан”-д суурилсан байна. Судалгаагаар нийслэлийн гэр хорооллын иргэдийн орон сууцны төрөл, дулаан алдагдал, халаалтаа шийдсэн хэлбэр, цахилгааны хэрэглээ, цахилгааны аюулгүй байдал, сайжруулсан зуух хэрэглэдэг эсэх, түлшний хэрэглээ, үнс болон хаягдлыг хэрхэн зайлуулдаг, жорлонгийн төрөл, тоо, хашаандаа бохирын цооногтой эсэх зэрэг амьдрах орчны мэдээ мэдээллийг цуглуулах юм.</p>
--	--	--	--

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ТОГТООЛ, ШИЙДВЭРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

а).Тус газрын үйл ажиллагааны чиг үүрэгтэй хамаарал бүхий 15 тогтоол, 4 зөвлөмж, тэмдэглэлийн нийт 75 заалтыг хяналтанд авч хэрэгжилтийг **Нийслэлийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан** monitoring.ub.gov.mn –д болон албан бичиг, цахим хаягаар тайлагнаж ажиллав.

1. Улсын Их Хурлын Байнгын хорооны 1 тогтоолын 9 заалтын хэрэгжилт 86,6%
2. Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвлөмж, тэмдэглэлийн 3 заалтын хэрэгжилт 70 %
3. МУ-ын Засгийн газрын 8 тогтоолын 30 заалтын хэрэгжилт 85.6%
4. Засгийн газрын 3 хуралдааны тэмдэглэлийн 20 заалтын хэрэгжилт 89.5%
5. НИТХ-ын 1 тогтоолын 1 заалтын хэрэгжилт 100%
6. НИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 5 тогтоолын 12 заалтын хэрэгжилт 82.5%

б) Нийслэлийн Засаг даргаас тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр зарласан зорилтот ажлын хүрээнд хийж хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ:

Нийслэлийн удирдах ажилтны 12 удаагийн шуурхай зөвлөгөөний 50 үүрэг даалгаврын хэрэгжилтийг ханган, биелэлтийг НЗДТГ-ын Хяналт шинжилгээ, үнэлгээний хэлтсийн ulaanbaatar.mn сайтад байршуулан ажиллалаа. Шуурхай зөвлөгөөний үүрэг даалгаврыг газрын удирдлага, хэлтсийн дарга нарт танилцуулан, 14 хоногийн ажлын биелэлт, тайлан болон 14 хоног тутмын төлөвлөгөөг тогтмол хугацаанд гаргуулж нэгтгэн НЗДТГ-ын ХШҮХ-ийн monitoring@ulaanbaatar.mn цахим хаягаар цаг хугацаанд нь хүргүүлж тайлагнан ажиллаж байна.

БОАЖ-ын сайд болон НЗД бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч нарын хооронд байгуулсан байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарт 2019 онд хамтран ажиллах гэрээнд заагдсан тус газартай хамаарал бүхий 3 зорилтын 5 заалтын биелэлтийг гарган ажиллалаа. Гэрээнд заагдсан 5 заалтын биелэлт 82% -тай байна.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН

БАЙГУУЛЛАГЫН ДҮРМЭЭР ХҮЛЭЭСЭН ҮҮРГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Агаарын тухай хууль, агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр гаргасан шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах ажлын хүрээнд:

Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг 11 суурин харуулаар 6 төрлийн бохирдуулагч бодисыг 24 цагийн турш тасралтгүй хэмжиж, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын А-327 дугаарт тушаалаар батлагдсан “Агаарын чанарыг агаарын чанарын индексээр үнэлэх, мэдээлэх ерөнхий журам”-аар буюу агаарт агуулагдах хорт бодисын хэмжээг агаарын чанарын хүлцэх хэм хэмжээнд (MNS 4585:2016) харьцуулан гарах тоон утгыг хувьчлан тодорхойлж эрүүл мэндэд нөлөөлөх нөлөөллийг өнгөөр илэрхийлэн олон нийтэд мэдээллэн ажиллаж байна.

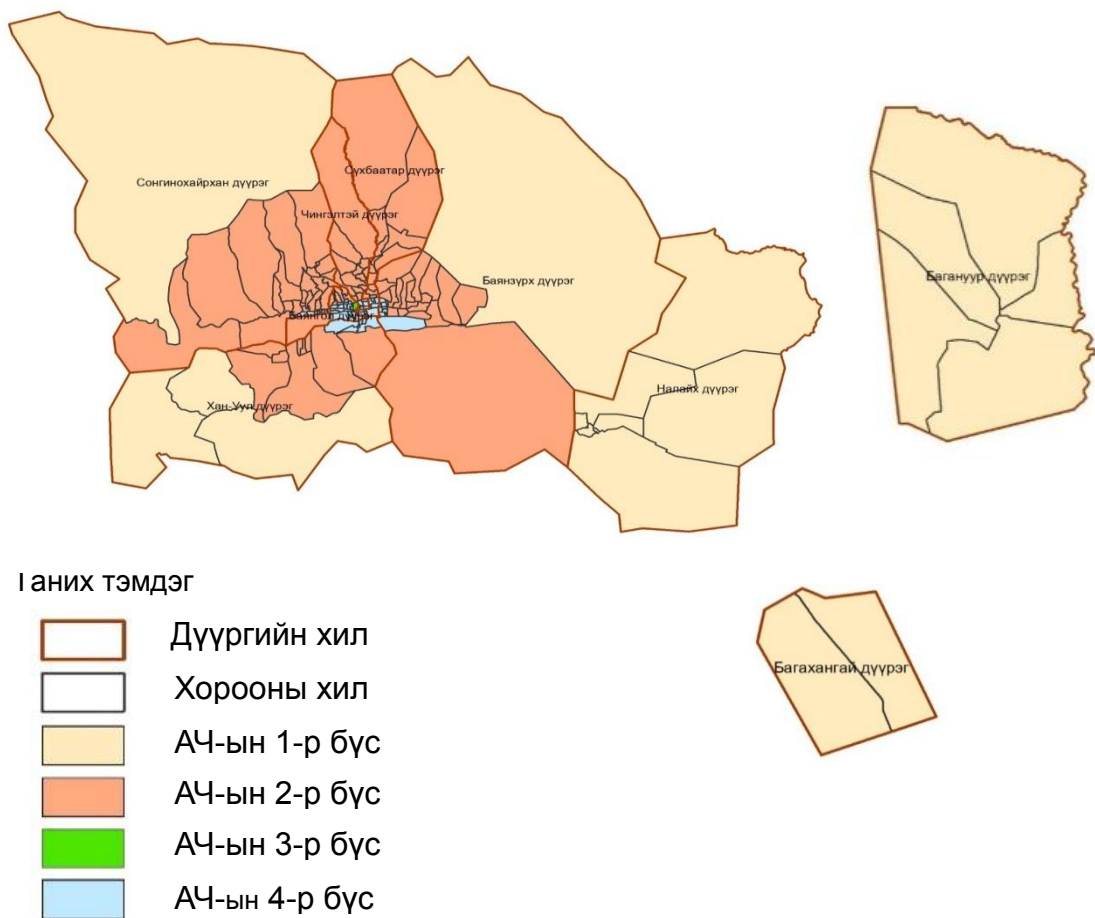
Эрчим хүчний сайдын 2019 оны 04 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 112 дугаар тушаалаар “Сайжруулсан хатуу түлш, техникийн шаардлага MNS5679:2014” стандартыг шинэчлэн боловсруулах, батлуулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг 2019 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдөр Стандарт, хэмжил зүйн газрын стандартчиллын техникийн хороогоор оруулж хэлэлцүүлэн дэмжигдсэнээр Стандарт, хэмжил зүйн газрын даргын 2015 оны 05 дугаар сарын 14-ний өдрийн С/16 дугаар тушаалаар батлагдсан. Энэхүү стандартын төсөл боловсруулах, батлуулах ажлын хэсэгт байгууллагын холбогдох 2 мэргэжилтэн орж ажилласан.

Агаарын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3 дахь хэсэгт нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг жил бүр шинэчлэн тогтоохоор заасан байдаг. Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг шинэчлэн тогтоосноор тухайн бүсийн гэр хорооллын 2 тарифтай тоолуур бүхий айл өрх орой, шөнийн цагаар хэрэглэсэн цахилгаан болон сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих тарифаас халаалтын улиралд 100 хувиар хөнгөлөгддөг. Энэхүү эрх зүйн орчинд үндэслэн нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах 2019-2020 оны бүсийн төсөлд Багануур, Багахангай, Налайх дүүргийг шинээр хамруулсан. Улмаар эдгээр 3 дүүргийн гэр хорооллын айл өрхийн хэрэглэсэн цахилгаан эрчим хүчний үнийг 100 хувь хөнгөлөх хүсэлтийг Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайд бөгөөд орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны дарга Н.Цэрэнбат, Эрчим хүчний зохицуулах хорооны дарга А.Тлейхан нарт Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны 03 дугаар сарын 21-ний өдөр 01/961 дугаартай албан бичиг хүргүүлсэн.

Агаарын тухай хууль, Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 62 дугаар тогтоол, Нийслэлийн Засаг даргын гаргасан шийдвэр зэргийг үндэслэн нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүс, түүнд мөрдөх журмын төслийг шинэчлэн боловсруулж холбогдох 12 байгууллагаас санал авч тусгасан. Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг шинэчлэн тогтоон, бүсэд мөрдөх журмын төслийг тус тус Нийслэлийн Засаг даргын Удирдлагын зөвлөлийн 2019 оны 05 дугаар сарын 06 -ны өдрийн хурлаар оруулж, хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн. Агаарын тухай хуулийн 15.1.-т “Төрийн захиргааны төв байгууллага нь нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран агаарын бохирдлыг бууруулах зорилгоор агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг тогтоож, тухайн бүсэд мөрдөх журмыг батална” гэж тус заасны дагуу бүс болоод журмын төслийг Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны 05 дугаар сарын 09-ний өдрийн 01/1810 дугаартай албан бичгээр БОАЖЯ-ны сайдад хүргүүлсэн.

Зураг 1. Нийслэлийн Засаг даргын зөвлөлийн хурлаар Агаарын чанарыг сайжруулах бүс, түүнд мөрдөх журмыг хэлэлцүүлэв.

Зураг 2. Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг сайжруулах бүсүүд.

Агаарын чанарын улсын хяналт-шинжилгээний сүлжээний нэгжийн тасралтгүй үйл ажиллагааг хангах, хүрээлэн буй орчинд мониторинг хийх чиг үүргийн хүрээнд:

Агаарын чанарын улсын хяналт-шинжилгээний сүлжээний нэгжийн тасралтгүй ажиллагааг хангах зорилтын хүрээнд агаарын чанарын хяналтын сүлжээнд хамрагдсан 5 суурин харуулын мэдээг 7 хоног, сар тутам баталгаажуулж гэрээнд заасан хугацаанд ЦУОШГ-т хүргүүлэн ажиллаж байна.

Суурин харуулуудын хэмжилтийн өгөгдөл цуглуулах цаг 2019 оны 6-р сарын 15-ны байдлаар 3984 цаг байх ёстой. Баталгаат өгөгдлийг 2019 оны 6-р сарын 15-ны байдлаар 3984 цагийн өгөгдөл авахаас суурин харуул тус бүрээр үзүүлвэл:

Толгойт - 3975 цаг – 99%
 Телевиз - 3984цаг – 100%
 Амгалан -3977 цаг – 99%
 Нисэх - 3810 цаг –96 %
 Баянхошуу 3961цаг – 99% байна.

Нэгжийн агаарын чанарын мэдээллийн санг бүрдүүлэх, агаарын чанарын 7 хоног ба сар тутмын мэдээг нэгтгэн баталгаажуулж мэргэжлийн байгууллагт хүргүүлэх зорилтын хүрээнд:

Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг 11 суурин харуулаар 6 төрлийн бохирдуулагч бодисыг 24 цагийн турш тасралтгүй хэмжиж, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2018 оны А-327 дугаарт тушаалаар батлагдсан “Агаарын чанарыг агаарын чанарын индексээр үнэлэх, мэдээлэх ерөнхий журам”-аар буюу агаарт агуулагдах хорт бодисын хэмжээг агаарын чанарын хүлцэх хэм хэмжээнд (MNS 4585:2016) харьцуулан гарах тоон утгыг хувьчлан тодорхойлж эрүүл мэндэд нөлөөлөх нөлөөллийг өнгөөр илэрхийлэн олон нийтэд мэдээллэн ажиллаж байна.

Суурин харуулуудын төхөөрөмжүүдийн ажилласан цагаар үзүүлэв:

Хүснэгт 2. Улаанбаатар хотын агаарын чанарын хяналтын суурин харуулуудын төхөөрөмжүүдийн ажилласан цаг

06/15/2019										
Үзүүлэлт	Амгалан		Нисэх		Толгойт		Телевиз		Баянхошуу	
	Хэмжих цаг		Хэмжих цаг		Хэмжих цаг		Хэмжих цаг		Хэмжих цаг	
	3984	хувь	3984	хувь	3984	хувь	3984	хувь	3984	хувь
	Хэмжсэн цаг		Хэмжсэн цаг		Хэмжсэн цаг		Хэмжсэн цаг		Хэмжсэн цаг	
NO ₂	3977	99%	3810	96%	3975	99%	3984	100%		
CO	-	-	3810	96%	-	-	-	-		
SO ₂	3977	99%	3810	96%	3975	99%	3984	100%	3961	99%
PM ₁₀	3977	99%	3810	96%	3975	99%	3984	100%	3961	99%
PM _{2.5}	3977	99%	3810	96%	3975	99%	3984	100%	3961	99%
Ажилласан хувь		99%		96%		99%		100%		99%

Толгойт, Баянхошуу, Нисэх, Амгалан, МҮОНРТ-ийн суурин харуулын төхөөрөмжүүдийн насжилт дууссан сэлбэг шүүлтүүрүүдийг солих, хийн тохируулгыг хуваарьт хугацаанд хийх зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Тайлбар: Телевиз, Толгойт, Амгалангийн суурин харуулын СО-ийн төхөөрөмжүүд нь 2009 онд манай байгууллагад суурин харуул хүлээлгэн өгөхөд өмнө нь ашиглагдаж байгаад дагалдан ирсэн төхөөрөмжүүд бөгөөд ашиглалтын хугацаа дуусч доголдож эхэлсэн. 2019-2020 онд худалдан авах санал өгөөд байна.

Агаар бохирдуулагч эх үүсвэр тус бүрийн судалгаанд үндэслэн хорттой бодисуудын тархалтын загварчлалыг гаргаж, тэдгээрийн нөлөөллийг тодорхойлох ажлын хүрээнд:

Агаар бохирдуулах түгээмэл бодисуудын хэмжилтийн дүнг боловсруулан баталгаажуулж агаарын бохирдлын нөлөөллийг агаарын чанарын индексээр илэрхийлж өдөр бүр тодорхойлон ажиллаж байна.

Хүснэгт 3. 2019 оны халаалтын улирлын агаарын чанарын мэдээ / 2019 оны 1-р сараас 5-р сарын 15 хүртэл /

Суурин харуул	Маш их бохирдолтой	Их бохирдолтой	Бохирдолтой	Бага бохирдолтой	Хэвийн	Цэвэр	Хэмжсэн хоногийн тоо
	Хоногийн тоо				135		
Амгалан Автозам орчим/	-	-	11	94	20	2	127
Толгойт /Гэр хороолол орчим/	-	5	10	80	27	5	127
Нисэх /Гэр хороолол орчим/	-	3	18	94	7	5	127
Баянхошуу /Гэр хороолол орчим/	12	13	22	71	16	1	135
Телевиз /Гэр хороолол орчим/	-	14	22	67	21	3	127
Дүн	12	35	83	408	91	13	

Эрчим хүчний хэмнэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, гэр хорооллын айл өрхүүдийн цахилгааны үнийн хөнгөлөлтөнд хамруулах зорилтын хүрээнд:

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдрийн 199 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Гэр хорооллын айл өрхөд цахилгаан эрчим хүчний тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх журам"-ыг үндэслэн Эрчим хүчний зохицуулах хорооноос 2018 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2019 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд оройн 21.00 цагаас өглөөний 06.00 цагийн хооронд гэр хорооллын хэрэглэгчдийн хэрэглэсэн цахилгааны төлбөрийг тэглэх шийдвэр гарсан. Тогтоолын дагуу 2018 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс гэр хорооллын айл өрхөд цахилгаан эрчим хүчний тарифын хөнгөлөлт үзүүлж эхэлсэн. 2019 оны 02 дугаар сарын байдлаар нийт 214,979 айл өрхөд 58,687,400 мян кВт.цаг цахилгааны 4,947,249,600 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлтийг олгосон байна.

Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах 2019-2020 оны бүсийн төсөлд Багануур, Багахангай, Налайх дүүргийг шинээр хамруулсан. Улмаар эдгээр 3 дүүргийн гэр хорооллын айл өрхийн хэрэглэсэн цахилгаан эрчим хүчний үнийг 100 хувь хөнгөлөх хүсэлтийг Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайд бөгөөд орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны дарга Н.Цэрэнбат, Эрчим хүчний зохицуулах хорооны дарга А.Тлейхан нарт Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны 03 дугаар сарын 21-ний өдөр 01/961 дугаартай албан бичиг хүргүүлсэн.

Нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийн түлшний нүүрсний хэрэглээг бууруулах, сэргээгдэх эрчим хүч, цэвэр түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд:

Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны А/287 дугаар бүхий захирамжаар нийслэлийн газрын санд бүртгэгдсэн 106 байршилд сайжруулсан түлшний борлуулалтын цэг байгуулах ажлыг эхэлж 2019 оны 05 дугаар сарын 05-наас эхлэн жишиг цэгийг СХД-ийн 22 дугаар хороонд нээсэн. Одоогийн байдлаар СХД-ийн 22, 28, БГД-ийн 22, ЧД-ийн 12,13, СБД-ийн 9, БЗД-ийн 22, 23, 27, ХУД-ийн 7 дугаар хороонд нийт 10 цэгээр дамжуулан сайжруулсан түлшний борлуулалт хийгдэж байна.

Сайжруулсан түлш нөөцлөх ажлын хүрээнд Нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны 10 дугаар сарын 11-ны өдрийн А/387 дугаартай захирамжаар сайжруулсан түлшний агуулахын зориулалтаар 8 байршилд газар эзэмших захирамж батлагдсан. Сайжруулсан түлшний эрэлт нийлүүлэлт, түгээлт борлуулалт, нөөцлөлтийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор ХУД-ийн 10, СХД-ийн 1, 2, ЧД-ийн 19, БЗД-ийн 21 дүгээр хороодод нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруул алтаар сайжруулсан түлш нөөцлөх зориулалт бүхий тус бүр 1000 тонноос доошгүй багтаамжтай 5 агуулах барих ажлыг гүйцэтгэх гүйцэтгэгчийг сонгох ажил хийгдэж байна.

Сайжруулсан түлш нөөцлөх, агуулах болон борлуулалтын судалгааг хийсэн бөгөөд төвийн 6 дүүргийн хэмжээнд нийт түлш хадгалах 6,9 мянган тонн түлш хадгалах 7 битүү агуулах, 108 задгай агуулах мөн 533 түлш борлуулах цэг байна. Дээрх мод нүүрс худалдаалж байгаа иргэн, ААНБ-уудын судалгааг Нийслэлийн Мэдээлэл Технологийн газартай хамтран Нийслэлийн Хот байгуулалтын дундын мэдээллийн санд тус борлуулалтын цэгийн газарзүйн байршил борлуулагч, борлуулалтын талаарх мэдээллийг оруулан ажиллаж байна.

Сайжруулсан хатуу түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх ажлын хүрээнд түүнийг тээвэрлэх зардлын тооцоог Сангийн яам, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын хамтарсан 2018 оны 192, А/243 дугаарт тушаалаар баталсан энгийн хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх зардлыг тооцох аргачлалд үндэслэсэн гаргасан.

Сайжруулсан хатуу түлшний хэрэглээг гаргасан бөгөөд түүхий нүүрс хориогүй 3 дүүргийн 5 хорооны 9699 өрх, 43 бага оврын халаалтын зуухны түлшний хэрэглээг тооцонд оруулаагүй болно.

Хүснэгт 4. УБ хотын жилийн түлшний хэрэглээ

Дүүрэг	Үзүүлэлт	Зуухны тоо	Жилийн түлшний хэрэглээ /тн/	Түлшний хэрэглээ /%/
Баянгол	Өрхийн тоо	11,888	35,664	6
	Бага оврын зуухны тоо	243	2,065	
Баянзүрх	Өрхийн тоо	48,923	146,769	26
	Бага оврын зуухны тоо	501	6,307	
Сонгинохайрхан	Өрхийн тоо	59,642	178,926	31
	Бага оврын зуухны тоо	589	6,566	
Сүхбаатар	Өрхийн тоо	19,704	59,112	11
	Бага оврын зуухны тоо	280	3,685	
Хан-Уул	Өрхийн тоо	16,791	50,373	9
	Бага оврын зуухны тоо	288	2,222	
Чингэлтэй	Өрхийн тоо	31,747	95,241	17
	Бага оврын зуухны тоо	389	4,881	
Нийт	Өрхийн тоо	188,695	591,811	100
	Бага оврын зуухны тоо	2290		

Жич: Нэгж өрхийн хэрэглээг халаалтын улиралд 3тн-оор тооцсон болно.

1.1. Түлшний хэрэглээний тандалт

Нийслэлийн зүгээс Хан-Уул дүүргийн 10 дугаар хорооны нутаг дэвсгэр буюу Морингийн даваа орчмын 572 айл өрхийг түлшээ хэрхэн бэлтгэдэг талаар судалгаа хийхэд 54 хувь нь бөөндөж буюу машинаар, үлдсэн 46 хувь нь жижиглэнгээр буюу шуудайгаар гол төлөв худалдан авдаг болохыг тодорхойлсон.

1.2. Түлш тээвэрлэх тарифын тооцоо

Түлшний худалдан авалтын тандалт судалгаагаар өрхүүдийн 84 хувь ойролцоо орших борлуултын цэг болон захаас, 7-10 хувь уурхайгаас нүүрсээ худалдан авдаг байна. Энэхүү судалгаанд үндэслэн хэрэглэгчдийн 10 хувь буюу 59 мянган тонн түлшийг үйлдвэрлэгчээс шууд худалдан авна гэж тооцсон.

Хүснэгт 5. Түлш тээвэрлэх тарифын тооцоо

№	Үзүүлэлт	Нэгж	СБД	ЧД	СХД	БЗД	БГД	ХУД
1	Түлш тээвэрлэх дундаж зай	км	21.0	21.0	12.0	23.0	12.0	15.0
2	Түлшний хэрэглээ дундаж	мян.тн	56.5	91.0	167.0	137.8	33.9	47.3
3	1км-т 1тн түлш тээвэрлэх тариф	₮	3000	3000	3000	3000	3000	3000
4	Дүн	Тэрбум.₮	3,56	5,73	6,01	9,51	1,22	2,13
	Нийт дүн	Тэрбум.₮	28,2					

“Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоол 2019 оны 05 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхлэн хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, сайжруулсан шахмал түлшний түгээлт борлуулалтын систем, худалдан авах боломж нөхцлийн талаар нийслэлийн төвийн 6 дүүргийн ЗДТГ, тэдгээрийн харьяа байгууллагуудын удирдлагуудад мэдээлэл өгөх, танилцуулах уулзалт семинарийг 2019 оны 06 сарын 03, 04-ний өдрүүдэд төвийн 6 дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар “Таван толгой түлш” ХХК-тай хамтран зохион байгууллаа.

Зураг 3. Дүүргүүдтэй хамтран зохион байгуулсан хэлэлцүүлэг

Төвлөрсөн дулаан хангамжийн нэгдсэн системд холбогдоогүй алслагдсан төрийн байгууллагын дулаан хангамжийг сэргээгдэх эрчим хүч болон байгальд ээлтэй технологи бусад үр ашигтай технологи ашиглан шийдэх ажлын хүрээнд :

Нийслэлийн 2018 оны хөрөнгө оруулалтаар төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдох боломжгүй төрийн өмчийн 10-аас доошгүй халаалтын зуухыг буулгаж байгаль орчинд ээлтэй технологиор шийдвэрлэх ажилд “Бэст энерги сэвинг” ХХК-шалгарч гэрээ байгуулахаар боловч Сангийн яаманд гомдол гараад байна.

Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны 2019 оны төлөвлөгөөнд төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдох боломжгүй 19 цэцэрлэгийн барилгад цахилгаан халаагуур суурилуулахаар 1.4 тэрбум төгрөг тусгагдсан бөгөөд ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

Нийслэлийн 2019 оны хөрөнгө оруулалтаар төвлөрсөн дулаан хангамжийн нэгдсэн системд холбогдоогүй алслагдсан төрийн байгууллагын дулаан хангамжийг байгальд ээлтэй технологи /хий/ ашиглан шийдэх саналыг боловсруулан 2019 оны 6 дугаар сарын 20-ны өдрийн 02/313 албан бичгээр дахин хүргүүлсэн.

1. Нийслэлд үйл ажиллагаа явуулж буй 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай 2397ш усан халаалтыг зуух, 100кВт-аас дээш хүчин чадалтай 451ш усан халаалтын зуухнуудын ашиглалт, үйл ажиллагааг бодлогын түвшинд шийдвэрлэхээр Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежерийн 2019 оны А/147 тоот тушаалаар байгуулагдсан “Ажлын хэсэг” байгуулагдан ажиллаж байна. Энэхүү ажлын хүрээнд ажлын хэсэг 2019 оны 5 дугаар сарын 24-ны өдөр 6 дүүргийн 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай 2397ш усан халаалтыг зуух, 100кВт-аас дээш хүчин чадалтай 451ш усан халаалтын зуухнуудын зуух үйл ажиллагаатай танилцах, мэдэгдэлийн мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар нягтлан шалгах зорилгоор 44 зуухны үйл ажиллагаатай танилцсан. Үүнээс 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай усан халаалтын зуухнаас төвийн дулаанд холбогдсон ААНБ нь 11, цахилгаанаар халаалтаа шийдсэн ААНБ нь 49,100кВт-аас дээш хүчин чадалтай усан халаалтын зуухнаас тусгай зөвшөөрөлтэй ААНБ-аас дулаанд холбогдох 3 ААНБ 8 зуух, тусгай зөвшөөрөлгүй ААНБ-ийн дулаанд холбогдох боломжтой 19

ААНБ-ийн 46 зуух нийт 22 ААНБ-ийн 54 зуух дулаанд холбогдох боломжтой. Цахилгаанд холбогдох боломжтой тусгай зөвшөөрөлтэй 7 ААНБ-ийн 16 зуух, тусгай зөвшөөрөлгүй 9 ААНБ-ийн 16 зуух нийт 16 ААНБ-ийн 32 зуух цахилгаан халаагуурт шилжих боломжтойг тогтоосон.

Зураг 4. Халаалтын зуухнуудад хийсэн хяналт шалгалт

Төвийн 6 дүүргийн 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай 2397ш усан халаалтыг зуух эзэмшигчдэд зөвлөмж мэдэгдэл хүргүүлэх үүргийг Засаг даргын тамгын газарт 2019 оны 05 дугаар сарын 08-ны өдрийн 02/232 дугаар бүхий албан бичгээр хүргүүлсэн. Тус ажлын хүрээнд Баянзүрх дүүрэг-507, Сонгинохайрхан дүүрэг-450, Чингэлтэй дүүрэг-120ш, Баянгол дүүрэг-300ш, Хан-Уул дүүрэг-328ш, Сүхбаатар дүүрэг-306ш, нийт-2011 мэдэгдэх хуудсуудыг 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай усан халаалтын зуухтай аж ахуй нэгж байгууллагад хүргүүлж, түүхий нүүрс хориглох тухай 62 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ажлах талаар сурталчилан хяналт тавьж ажилласан.

“Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн зорилтот бүлгийн айл өрхүүдийг сайжруулсан түлшээр хангах ажлын хүрээнд:

Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд амьдарч байгаа амьжиргааны түвшингээс доогуур орлоготой гэр хорооллын айл өрхийн судалгааг дүүрэг, хороогоор гаргах зорилгоор Нийгмийн Халамжийн газарт 2019 оны 01 дүгээр сарын 31-ний 02/59 дугаар албан бичгээр хүргүүлэн 62,700 өрхийн дүнг нэгтгэн мэдээллийн сан бүрдүүлсэн.

Нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн 10 дугаар хорооны нутаг дэвсгэр, Морингийн даваа орчмын 572 айл өрхөд 60тн сайжруулсан түлш тараан түүхий нүүрс болон сайжруулсан түлшний харьцуулсан хэмжилт хийж айл өрхүүдээс сайжруулсан түлшний хэрэглээний хандлагыг тодорхойлох судалгаа авсан.

Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд орших зорилтот бүлгийн иргэдийг сайжруулсан түлшээр хангах зорилгоор 2019 оны 01 дүгээр сарын 09-ны өдрийн 02/11 дугаар бүхий албан бичгээр Нийслэлийн Худалдан авах ажиллагааны газарт 1200 тн сайжруулсан түлш нийлүүлэх ажлын даалгаврыг хүргүүлсэн боловч Нийслэлийн аудитын газраас санхүүжилтийг татсан.

Нийслэлийн 2019 оны хөрөнгө оруулалтаар агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн зорилтот бүлгийн айл өрхийг сайжруулсан түлшээр хангах дэмжлэг үзүүлэх саналыг боловсруулан 2019 оны 6 дугаар сарын 20-ны өдрийн 02/313 албан бичгээр хүргүүлсэн

Нийслэлийн өмчийн барилгыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажлын хүрээнд:

Нийслэлийн 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар нүүрсээр галладаг зуухнуудыг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбоход 4.0 тэрбум төгрөг батлагдсан. Энэхүү 4-н багц ажлын хүрээнд нийт 56 барилгын 33 зуухыг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбох ажил хийгдэж байна. Үүнээс:

1. Баянзүрх дүүргийн 4-р хороонд байрлах зэвсэгт хүчний .... дугаар анги болон .... дүгээр ангиудыг дулааны шугамд холбох ажил бүрэн дууссан. Халаалтын 2 зуух, 10 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдсон.
2. Баянзүрх дүүргийн 8-р хороонд байрлах Зэвсэгт хүчний ... дугаар ангийн газар шорооны ажил дуусч шинээр шугам татах ажил хийгдэж байна. Гэрээгээр энэ ажил нь 2019 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдөр дуусна. Ажлын гүйцэтгэл нь 70 хувьтай явагдаж байна. Ингэснээр халаалтын 2 зуух, 5 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдоно.
3. Баянзүрх дүүргийн 8, 17 дугаар хорооны 6 иргэний 7 зуух, 7 барилга, 13 аж ахуйн нэгж байгууллагын 19 зуух, 20 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажил хийгдэж байна. Гэрээгээр энэ ажил нь 2019 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдөр дуусна. Ажлын гүйцэтгэл нь 70 хувьтай явагдаж байна.
4. Сонгинохайрхан дүүргийн 7-р хорооны “Хилчин хотхон”-ы барилгыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажил хийгдэж байгаа бөгөөд 3 зуух бууж, 14 барилга төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдоно. Энэхүү барилгыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажлыг Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр шийдвэрлэхээр ажиллаж байна.

Дээрх барилгууд төвлөрсөн дулаан хангамжид холбогдсоноор 14485 тн/жил түүхий нүүрсний хэрэглээг бууруулах юм. Энэ нь тухайн усан халаалтын зуухнуудаас агаарт хаягдах тоосонцрын хэмжээ 114 тн-оор, хүхрийн давхар ислийн хэмжээ 113 тн-оор, азот 34 тн-оор тус тус бууруулж байна.

Иргэдэд экологийн боловсрол олгох зорилтын хүрээнд:

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн хороотой хамтран “Агаарын бохирдлын эсрэг хүчээ нэгтгэе” сэдэвт хоёр дахь шатны хэлэлцүүлгийг 2019 оны 04 дүгээр сарын 12-ны өдөр “Хангарди” ордны хурлын “Их танхим”-д зохион байгуулсан.

Зураг 5. “Агаарын бохирдлын эсрэг хүчээ нэгтгэе” хэлэлцүүлэг

Эрүүл мэндийн яам, Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хороо, Нийслэлийн Засаг даргын тамгын газартай хамтран “Түүхий нүүрсний хор уршгийг иргэдэд таниулах” өдөрлөгийг 2019 оны 05 дугаар сарын 15-ны өдрүүдэд зохион байгуулан түүхий нүүрснээс

татгалзах, эрүүл мэндээ хэрхэн хамгаалах, зөв дадал хэвшлийг хэрэглээндээ нэвтрүүлж цаашид агаарын бохирдлын эсрэг хүчээ нэгтгэж нэгэн зүгт хамтдаа тэмцэхийг иргэд, олон нийтэд уриалж сурталчлан ажилласан.

Зураг 6. Түүхий нүүрсний хор уршгийг иргэдэд таниулах өдөрлөгийн үеэр 2016.05.15

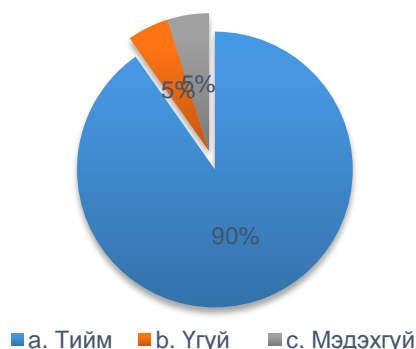
Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны А/440 дүгээр захирамж болон нийслэл Улаанбаатар хот үүсэн байгуулагдсаны 380 жилийн ойн хүрээнд зохион байгуулагдсан “Улаанбаатар марафон”, “Автомашингүй өдөр-2019” өдөрлөг Сүхбаатарын талбайд 2019 оны 05 дугаар сарын 18-ны өдөр болсон. НАБТГ-аас “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоол, түүнийг хэрэгжүүлэх талаар хийгдэж байгаа ажлууд, түүхий нүүрс хүний эрүүл мэндэд ямар хор уршиг үзүүлдэг талаар олон нийтэд мэдээлэл өгч, Засгийн газрын шийдвэрийг хэрэгжүүлэхэд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, идэвхжүүлэх, болон байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлан ажилласан.

Зураг 7. “Автомашингүй өдөр -2019” өдөрлөг 2019.05.18.

Өдөрлөгийн үеэр иргэдээс “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” монгол улсын засгийн газрын 2018 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрийн 62 дугаар тогтоол, сайжруулсан түлш, агаарын чанарын мэдээллийг хаанаас авдаг зэрэг агуулгаар санал асуулга авч ажиллалаа. Санал асуулгын дүнгээс дурьдвал:

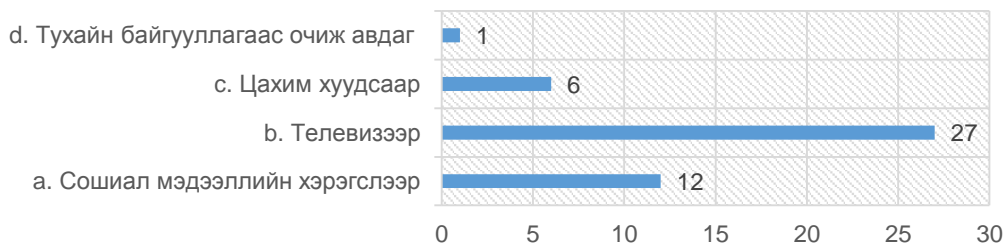
Түүхий нүүрс хэрэглэхийг 2019 оны 05 сарын 15-ны өдрөөс буюу өнөөдрөөс хориглох арга хэмжээ хэрэгжиж байна. Та үүнийг дэмжиж байна уу ?

Зураг 8. Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглосон шийдвэрийн талаарх иргэдийн санал бодол

Санал асуулгад оролцсон иргэдийн 90% нь Түүхий нүүрс хэрэглэхийг 2019 оны 05 сарын 15-ны өдрөөс хориглосныг мэдэж байгаа гэж хариулсан байна.

Та Сайжруулсан түлшний талаарх мэдээллийг хаанаас авдаг вэ?

Зураг 9. Сайжруулсан түлшний талаарх мэдээлэл авч байгаа байдал

Сайжруулсан түлшний мэдээллийг 27 нь телевизээр, 12 нь Сошиал мэдээллийн хэрэгслээр, 6 нь цахим хуудсаар, 1 нь тухайн байгууллагаас очиж авдаг гэж тус тус хариулжээ.

Сайжруулсан түлшний хэрэглээ агаарын бохирдлыг бууруулах шийдэл мөн үү ?

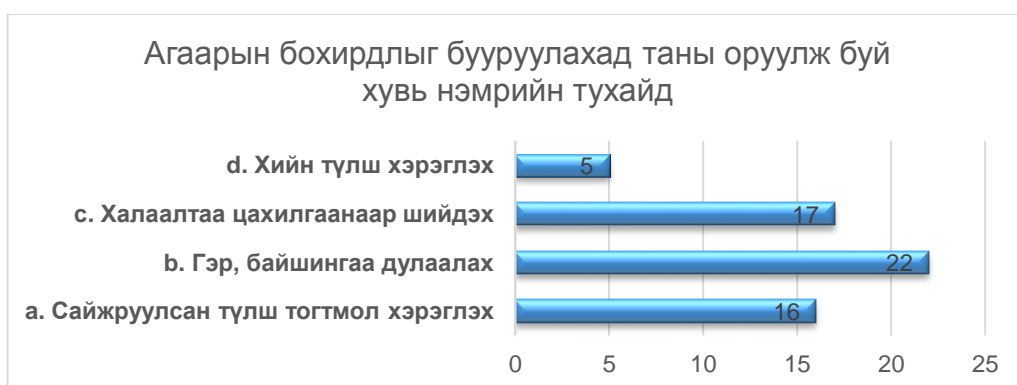
Зураг 10. Сайжруулсан түлшний талаарх иргэдийн байр суурь

Сайжруулсан түлшний хэрэглээ агаарын бохирдлыг бууруулах шийдэл мөн гэж 79% нь, мэдэхгүй 18% нь, үгүй гэж 3 хувь нь хариулсан байна.

Зураг 11. Сайжруулсан түлшний талаарх иргэдэд хүрч буй мэдээллийн байдал

Сайжруулсан түлшний агуулах, борлуулалтын цэгийн талаар 70% нь мэдэхгүй, 30% нь тийм гэж тус тус хариулсан байна.

Зураг 12. Агаарын бохирдлыг бууруулахад иргэдийн оруулах хувь нэмэр

Агаарын бохирдлыг бууруулахад таны оруулж чадах хувь нэмрийн тухайд гэсэн асуулгат 22 нь Гэр байшингаа дулаалах, 17 нь Халаалтаа цахилгаанаар шийдэх, 16 нь Сайжруулсан түлш тогтмо хэрэглэх гэж хариулсан байна.

Зураг 13. Агаарын бохирдолтой тэмцэх газрын үйл ажиллагаанд өгсөн иргэдийн үнэлгээ

Агаарын бохирдолтой тэмцэх газрын үйл ажиллагаанд судалгаанд оролцсон иргэдийн 12 нь сайн, 20 нь дунд, 12 нь муу гэж хариулсан байна.

Дүгнэлт:

Монгол Улсын Засгийн газрын “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 2018 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрийн 62 дугаар тогтоол, сайжруулсан түлшний талаарх мэдээлэл болон агаарын чанарын мэдээллийг хаанаас авдаг, байгууллагын үйл ажиллагааг үнэлэх зэрэг агуулгаар санал асуулга авч ажиллалаа.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрийн 62 дугаар тогтоол, сайжруулсан түлшний тухай мэдээллийн талаар санал асуулгад оролцсон иргэдийн 90% нь 2019 оны 05 сарын 15-ны өдрөөс Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглосныг мэдэж байгаа гэж хариулсан нь ЗГ-ын 62 тогтоолын талаар мэдээлэл сайн авсан байгаа харагдаж байна. Сайжруулсан түлшний мэдээллийг 27 нь телевизээр, 12 нь Социал мэдээллийн хэрэгслээр, 6 нь цахим хуудсаар, 1 нь тухайн байгууллагаас очиж авдаг гэж тус тус харицжээ. Сайжруулсан түлшний агуулах, борлуулалтын цэгийн талаар 70% нь мэдэхгүй, 30% нь тийм гэж тус тус хариулсан нь түүхий нүүрс хориглосныг мэдэж байгаа ч хэдэн агуулах, хаана хчнээн борлуулалтын цэг байгаа нь талаар мэдээлэлгүй байна.

Сайжруулсан түлшний хэрэглээ агаарын бохирдлыг бууруулах шийдэл мөн гэж 79% нь, мэдэхгүй 18% нь, үгүй гэж 3 хувь нь хариулсан бол Агаарын бохирдлыг бууруулахад таны оруулж чадах хувь нэмрийн тухайд 22 буюу 40% нь гэр байшингаа дулаалах, 17 буюу 30% нь халаалтаа цахилгаанаар шийдэх, 16 буюу 29% нь сайжруулсан түлш тогтмол хэрэглэх гэж хариулсан байна.

Агаарын чанарын мэдээллийг хаанаас авдаг тухайд ухаалаг утасны “Агаар” аппликейшнийг 62% нь ашигладаг, 38 хувь нь ашигладаггүй гэж хариулсан нь иргэд утсаар мэдээлэл их авдаг нь харагдаж байна.

Дэлхийн Банкны санхүүжилттэй “Улаанбаатар хотын Цэвэр Агаар” төслийн хүрээнд “ДУЛААЛГА АЯН” хөтөлбөр 3 дахь жилдээ хэрэгжиж байна. “ДУЛААЛГА АЯН” хөтөлбөрийн хүрээнд төслийн шалгуур хангасан иргэдэд заавар зөвлөгөө өгөх, сургалт зохион байгуулах, төсөлд хамруулах зэрэг арга хэмжээнүүдийг “Цэвэр агаар” төсөлтэй хамтран хэрэгжүүлсэн. “ДУЛААЛГА АЯН” нь 2019 оны 04 дүгээр сарын 11-ны өдрөөс эхлэн хэрэгжиж эхлэсэн. Төслийн хүрээнд ЧД-ийн 124-р цэцэрлэг, БГД-ийн 17-р цэцэрлэгийг тус тус дулаалсан бөгөөд 6 дүүргийн 101 өрхийн байшинг иж бүрэн дулаалаад байна.

Баянгол, Баянзүрх, Сүхбаатар, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй, Хан-Уул дүүргүүдийн ЗДТГ-ын хэлтэс, харьяа агентлагууд, орон нутгийн өмчит байгууллагууд, 99 хороо, эрүүл мэндийн нэгдэл, нэгдсэн болон өрхийн эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн нийт 440 удирдах албан тушаалтнууд оролцсон “ТҮЛШЭЭ НӨӨЦӨЛБЭ” сэдэвт уулзалт хэлэлцүүлгийг 2019 оны 06 сарын 03, 04-ний өдрүүдэд зохион байгуулав. Уулзалт хэлэлцүүлгээр 6-7 дугаар сард төрийн албан хаагчдад дараа төлбөрт нөхцлөөр сайжруулсан түлш худалдан авахад үзүүлэх хөнгөлөлт, сайжруулсан түлшний чанар, үнийн талаар мэдээлэл өгч ажиллалаа.

Агаар бохирдуулагч эх үүсвэрийн цахим мэдээллийн санг ашиглан тухайн жилийн өөрчлөлтийг нэгдсэн мэдээллийн санд оруулж, өөрчлөлтийг бүртгэх ажлын хүрээнд:

Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны 2019 онд хэрэгжүүлэх “Гэр хорооллын нутаг дэвсгэрт агаарын бохирдлын хяналт, мониторинг, туршилт явуулах” арга хэмжээний

хүрээнд нийслэлийн гэр хорооллын иргэдийн амьдрах орчны судалгааг дүүргүүдийн ЗДТГ, хороодтой хамтран хийж байна. Судалгааг 3900 хороодын хэсгийн ахлагч, гэрээт ажилтнуудыг ажиллуулан гэр хорооллын 97 хорооны 230 мянган өрхөөс авна. Судалгаа 4-р сарын 10-аас эхэлж ЧД, ХУД, БГД, СХД, СБДүүргүүдэд явагдаж байна.

Судалгааг авахдаа ухаалаг гар утасны аппликейшныг ашиглан иргэдийн орон сууцны төрөл, дулаан алдагдал, халаалтаа шийдсэн хэлбэр, цахилгааны хэрэглээ, цахилгааны аюулгүй байдал, сайжруулсан зуух хэрэглэдэг эсэх, түлшний хэрэглээ, үнс болон хаягдлыг хэрхэн зайлуулдаг, жорлонгийн төрөл, тоо, хашаандаа бохирын цооногтой эсэх зэрэг амьдрах орчны мэдээ мэдээллийг цуглуулах юм.

Нийтийн тээврийн дизель автобусанд утааны тортог шүүгч DPF суурилуулах ажлын хүрээнд:

Япон Улсын Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны "ЖАЙКА" байгууллага, Зам, Тээвэр хөгжлийн яам, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар хамтран 2017 оны 09 дүгээр сарын 22-ний өдөр байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд нийтийн тээврийн үйлчилгээний Дизель хөдөлгүүртэй 24-30 автобусанд (PM) хөө тортогжилтыг шүүгч DPF төхөөрөмжийг 2 жилийн хугацаанд тавьж турших нарийвчилсан судалгааны ажил үргэлжилж байгаа бөгөөд 2018 оны 07 сараас 2019 оны 05 дугаар сарыг дуустал хугацаанд нийт 25 дизель хөдөлгүүртэй автобуснаас 510 кг хөө, тортог шүүж авсан байна. Цаашид судалгааны ажил үргэлжлэн хийгдэнэ.

Хяналт-шалгалт, судалгааны ажлын хүрээнд:

Автомашингүй өдрийн хэмжилт Нийслэлд “Улаанбаатар марафон”-ийг тэмдэглэх хөтөлбөрийн хүрээнд “Авто машингүй өдөр”-ийг зохион байгуулах зорилгоор 2019 оны 05 дугаар сарын 18- ний өдрийн 07:00-18:00 цагийн хооронд автозамын хөдөлгөөнийг түр хугацаагаар хаах болсонтой холбогдуулан зам хаасан цэгүүдэд, тухайлбал: Ялалтын талбай, МУИС, Зүүн 4-н зам орчим, Баруун 4-н зам орчим нийт дөрвөн цэг дээр орчны агаарын бохирдлын хэмжээг тогтоож, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнт үетэй харьцуулсан хэмжилтийг хийлээ.

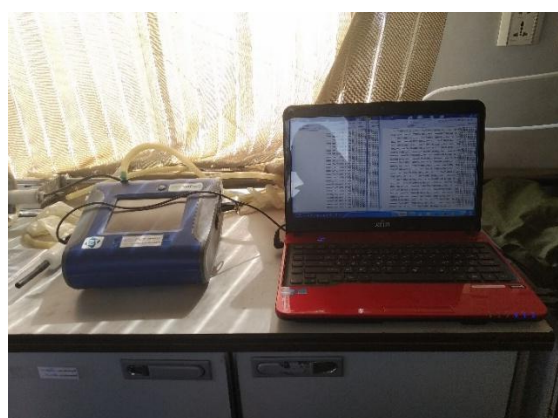
Зураг 14. “Автомашингүй өдөр”-ийн хэмжилтийн үеийн зураг

Хэмжилтээр автомашинтай өдөр бүх цэгүүд дээр авто машингүй өдрийн утгаас NO₂-азотын давхар ислийн агууламж 4-7 дахин, SO₂-хүхрийн давхар ислийн агууламж 4-20 дахин давсан үзүүлэлттэй байгаа нь тээврийн хэрэгслийн түлшний шаталтаас замын дагуух

орчинд ихээхэн хэмжээгээр хаягддаг болохыг харуулж байна. PM10 тоосонцрын хувьд авто машингүй өдөр энгийн үеийнхээс 1 -1.8 дахин бага, PM2.5 тоосонцрын хувьд авто машингүй өдөр энгийн үеийнхээс 1.3-1.8 дахин бага байв.

Нийслэлийн Багахангай дүүргийн 2019 оны 03 сарын 12-ны өдрийн 3/167 дугаартай албан хүсэлтийн дагуу Багахангай дүүргийн 1 дүгээр хорооны нутаг дэвсгэр Засаг Даргын Тамгын газрын орчинд 2019 оны 05 дугаар сарын 7- 8-ний өдрүүдэд 24 цагийн турш орчны агаарын чанарт хэмжилт хийсэн. Хэмжилтээр PM2,5 тоосонцрын агууламж стандартаас хэмжээнд, PM10 тоосонцрын агууламж стандартаас 1,7 дахин өндөр хэмжигдсэн.

Зураг15. Багахангай дүүрэгт орчны агаарын чанарын хэмжилт хийж байгаа нь

ЗГ-ын 62 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангуулах, хяналт тавих ажлын дагуу Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны дарга Н. Цэрэнбат, нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч С.Амарсайхан нарын хооронд гэрээ байгуулсан. Энэхүү гэрээний хүрээнд Улаанбаатар хотын төвийн 6 дүүрэг Баянгол, Баянзүрх, Сүхбаатар, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй, Хан-Уул дүүргүүдэд 4 түвшний 3900 хүнээс бүрдсэн хяналтын багийг 7 сарын хугацаатайгаар ажиллуулж байна.

Төвийн 6 дүүргийн 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай 2397ш усан халаалтын зуух эзэмшигчдэд зөвлөмж мэдэгдэх хуудсыг дүүргүүдийн Засаг даргын тамгын газарт 2019 оны 05 дугаар сарын 08-ны өдрийн 02/232 дугаар бүхий албан бичгээр хүргүүлсэн. Тус ажлын хүрээнд Баянзүрх дүүрэг-507, Сонгинохайрхан дүүрэг-450, Чингэлтэй дүүрэг-120ш, Баянгол дүүрэг-300ш, Хан-Уул дүүрэг-328ш, Сүхбаатар дүүрэг-306ш, нийт-2011 мэдэгдэх хуудсуудыг 16-100кВт хүртэлх хүчин чадалтай усан халаалтын зуухтай аж ахуй нэгж байгууллагад хүргүүлж, түүхий нүүрс хориглох тухай 62 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар сурталчлан хяналт тавьж ажилласан.

2019 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн Нийслэлийн удирдах ажилтнуудын шуурхай зөвлөгөөн дээр Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагчийн өгсөн үүрэг даалгаварын хүрээнд “Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүс болон дүүрэг хороодод хяналт шалгалт хийх удирдамж”-ийг Агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан төслүүдийн удирдагч Д. Мөнхжаргалаар батлуулан 2019 оны 6 дугаар сарын 18-19-ны хооронд Нийслэлийн агаарын бохирдолтой тэмцэх газар, Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газар, дүүрэг, хороодын холбогдох мэргэжилтэн, байцаагч нар ажиллалаа. БЗД,

БГД, ЧД, ХУД, СХД, СБД-ийн нийт 33 хорооны 45 айл өрх, 28 аж ахуйн нэгжид улсын байцаагчийн 57 албан шаардлага өгч, 11 янданг буулган ажиллав.

Зураг 16. Агаарын чанарыг сайжруулах 4 дүгээр бүсэд хяналт шалгалт хийж, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах үйл ажиллагаа

Уурын болон халаалтын зуухны хэмжилт

Нийслэлийн төвийн 6-н дүүрэгт үйл ажиллагаа явуулж байгаа халаалтын зуух эзэмшигч аж ахуйн нэгж, байгууллагын хүсэлтээр 41 зууханд хаягдал утааны хийн хэмжилт хийж ажиллалаа. Хэмжилтийн өгөгдөлүүдийг MNS 5043:2016, NNS 5919:2008 стандартад заасан заасан үзүүлэлттэй тус тус харьцуулан боловсруулж гаргаж дүнг мэдээллийн санд нэгтгэсэн. Хэмжилт хийсэн халаалтын зуухны 14 нь MNS5043:2016 стандартын шаардлагыг хангасан бол 27 хангаагүй үзүүлэлттэй байна. Нийслэлийн төсөвт хэмжилтийн орлого 10.5 сая төгрөгийг төвлөрүүлэв.

Хүснэгт 6. Хэмжилтийн дүн (2019 оны 6 дугаар сарын байдлаар)

№	Зуух эзэмшигч байгууллагын нэр	УХЗ-ны нэр, хүчин чадал	Хаяг, байршил	Бохирдуулагч бодис /мкг/м3/-ээр				Эко тоноглол	Нүүрсний төрөл
				SO ₂	NO _x	CO	TSP		
1	Эм СиЭс Кока Кола ХХК 1-р зуух	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	Нойтон үнс баригч	НН
		DZL-6т/ц	БЗД Үйлвэрийн байранд	229	81	836	342		
2	Эм СиЭс Кока Кола ХХК 2-р зуух	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	Нойтон үнс баригч	НН
		DZL-6т/ц	БЗД Үйлдвэрийн байранд	1335	366	1975	704		
3	Азийн хүүхдүүд цэцэрлэг	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Байхгүй	НН
		НРЖ 0,25МВт	СХД-7 хороо	366	168	4856	5361		

4	“Анун сэрвис” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	БН
	42-р сургууль	Карбороб от-0,3 МВт	СХД-2 хороо Толгойт	2178	266	7488	7660		
5	“Анун сэрвис” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Багц циклон	БН
	49-р сургууль	Карборобо т-0,3 МВт	ЧД-15-р хороо	2208	220	3278	1055		
6	“Анун сэрвис” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	БН
	67-р сургууль	Карбороб от-0,3 МВт	СХД 7-р хороо	220	25	840	120		
7	“Анун сэрвис” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Багц циклон	БН
	72-р сургууль	Экозфект -0,6 МВт	ЧД 15-р хороо	2165	207	4227	577		
8	“Анун сэрвис” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	НН
	105-р сургууль	Экозфект - 0,6 МВт	СХД 32-р хороо	2564	242	3853	318		
9	“Анун сэрвис” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Багц циклон хуурай үнс баригч	БН
	107-р сургууль	Экозфект - 0,6 МВт	СХД 2-р хороо	2294	246	3305	1392		
10	“Арцат вүүд” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Багц циклон	БН
		Китурами 0,25МВт	ХУД 10-р хороо	316	331	2553	1256		
11	“Витсамо” ХХК	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	Хуурай үнс байригчтай	НН
		DZL 1,4МВт	БЗД 10-р хороо	886	548	1967	329		
12	“Живэртийн оргил” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Байхгүй	БН
		DZL 1,2МВт	ХУД 13-р хороо	120	55	5758	438		

13	“Ихэр шарангад” ХХК	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	Байхгүй	БН
		DZL 1,25МВт	СХД 32-р хороо	195	114	4063	3721		
14	“Модкон” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Байхгүй	НН
		Китурами 20кВт	ХУД үйлдвэрийн байранд	189	55	9333	1816		
15	“Молор трейд” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Байхгүй	НН
		DZL 1,25МВт	СБД 19-хороо	1307	179	10233	779		
16	“Мөнхбаясах кейсинг” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600		БН
		WSG 0,25МВт	СХД-31-р хороо	1825	173	5153	690		
17	“Оптимум прогресс”	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	БН
		НРЖ- 0,15МВт	СБД 19-р хороо	426	159	2942	803		
18	“Промон трейд” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Багц циклон хуурай үнс баригч	НН
		СҚД СҚД- 0,15МВт	СБД 19-р хороо	656	156	4231	113		
19	Ану сервис ХХК 35 сургууль	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	НН
		Карборот 0,3МВт	СБД 14-р хороо	553	60	3341	340		
20	СХД-ийн ХХҮХ	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	БН
		УХЖЗ 0,04МВт	СХД 5-р хороо	38	88	31408	1107		
21		MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000		НН

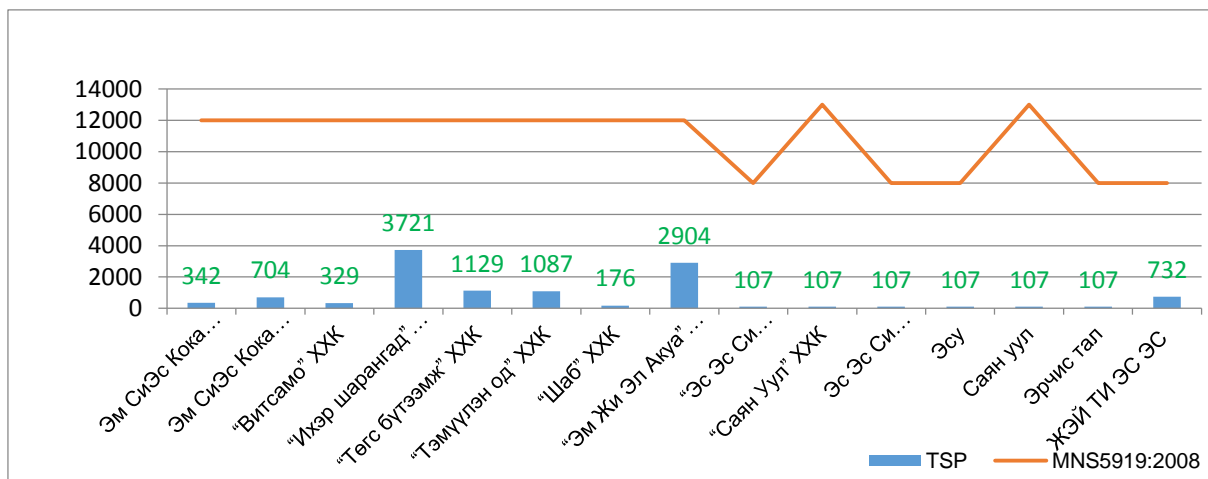
Тайлбар: НН-Налайх нүүрс, ШГ-Шарын голын нүүрс, АТ-Алаг толгойн нүүрс% БН-Багануурын нүүрс

	“Төгс бүтээмж” ХХК	DZL 1.4MBm	СХД	625	206	7157	1129	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	
22	“Түмэн шувуут” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Баац циклон хуурай үнс баригч	НН
		Прометей ХХК 0,25MBm	ХУД 8-р хороо	366	153	1392	3890		
23	“Тэмүүлэн од” ХХК	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	байхгүй	БН
		WSG-0.25MBm	БЗД 9-р хороо	801	296	1985	1087		
24	“УБ буян” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Баац циклон хуурай үнс баригч	НН
		LSG 0.18MBm	СХД	272	15	3083	679		
25	“Цоба пропертиз” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Баац циклон хуурай үнс баригч	НН
		МУХТ 0,5MBm	СБД-14-р хороо	1322	264	1756	309		
26	“Шаб” ХХК	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	АТ
		DZL 1,25MBm	СБД 18-р хороо,	1083	250	297	176		
27	“Шилэн хийц” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	НН
		USPOR 0,09MBm	СХД	1209	291	3714	480		
28	“Эм Жи Эл Акуа” ХХК	MNS5919:2008		1620	1150	1030	12000	Циклон болон усан давхар шүүлтүүр	БН
		CWSN 0.7 MBm	СХД-ийн 7-р хороо	1838	237	2432	2904		
29	“Эрдэнэбулаг хуяг” ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	НН
		LS60 0.056 MBm	БЗД 14-р хороо Нарантуул захын урд	375	202	7165	315		

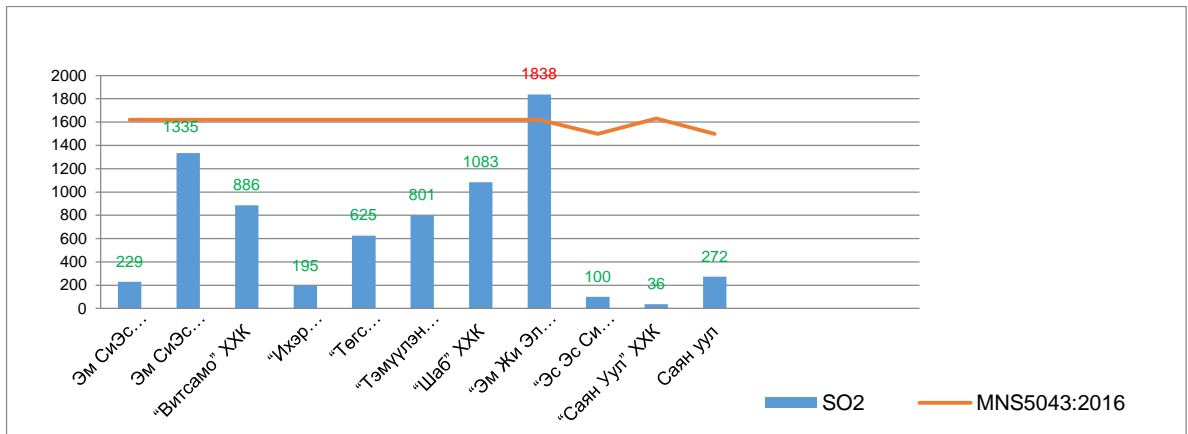
30	"Монгол эко мах" ХХК	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	БН
		DZH1 0,7MВт	СХД 32-р хороо	27	60	1569	173		
31	"Эс Эс Си Монголиа Фүүд" ХХК	MNS5919:2008		1500	680	940	8000	байхгүй	НН
		УХЖЗ 0,12MВт Хятад	СХД 32-р хороо	100	22	223	107		
32	"Саян Уул" ХХК	MNS5919:2008		1630	1500	4100	13000	байхгүй	АТ
		DZH3 1,25MВт	СХД 31-р хороо	36	20	7973	107		
33	Сэтгэцийн Эрүүл мэндийн үндэсний төв	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	БН
		БЗИУ 1 MВт	БЗД 9-р хороо	107	40	356	956		
34	ДТҮЭХ	MNS5043:2016		800	450	5000	600	байхгүй	НН
		ДТХ 0,35MВт	СБД 19-р хороо	32	20	3256	215		
35	Эс Эс Си монголиа фүүд	MNS5919:2008		680	1500	9400	8000	Нойтон үнс баригчтай	НН
		DZC1 1тн/ц	СХД 32-р хороо	31	100	223	107		
36	Эсу	MNS5919:2008		680	1500	9400	8000	Нойтон үнс баригчтай	БН
		DZH2 2тн/ц	СХД 20-р хороо	121	109	960	732		
37	Монгол Эко Мах	MNS5043:2016		800	450	5000	600	Нойтон үнс баригчтай	БН
		DZH1 0.7MВт	СХД 32-р хороо	60	27	1569	173		
38	Арцат Вүүд	MNS5043:2016		450	800	5000	600	байхгүй	НН

		Китурами 0,25МВт	ХУД 10-р хороо	331	316	2553	1256		
39	Саян уул	MNS5043:2016		1500	1630	4100	13000	Нойтон үнс баригчтай	АН
		DZH3 1тн/ц	СХД 31-р хороо	272	433	2694	215		
40	Эрчис тал	MNS5919:2008		680	1500	9400	8000	Циклон болон шүүлтүүр Давхар шүүлтүүр	АН
		DZH1 1тн/ц	СХД 20-р хороо	64	237	365	334		
		БЗИУ 1МВт	БЗД 9-р хороо	40	107	356	956		
41	ЖЭЙ ТИ ЭС ЭС	MNS5919:2008		680	1500	9400	8000	Нойтон үнс баригчтай	БН
		DZH2 2тн/ц	СХД 20-р хороо	121	57	1243	983		
MNS5043:2016, MNS 5919:2009 стандартыг хангаагүй зуухны байгууламжын тоо				27 зуух буюу 65,8% стандартын шаардлага хангаагүй					

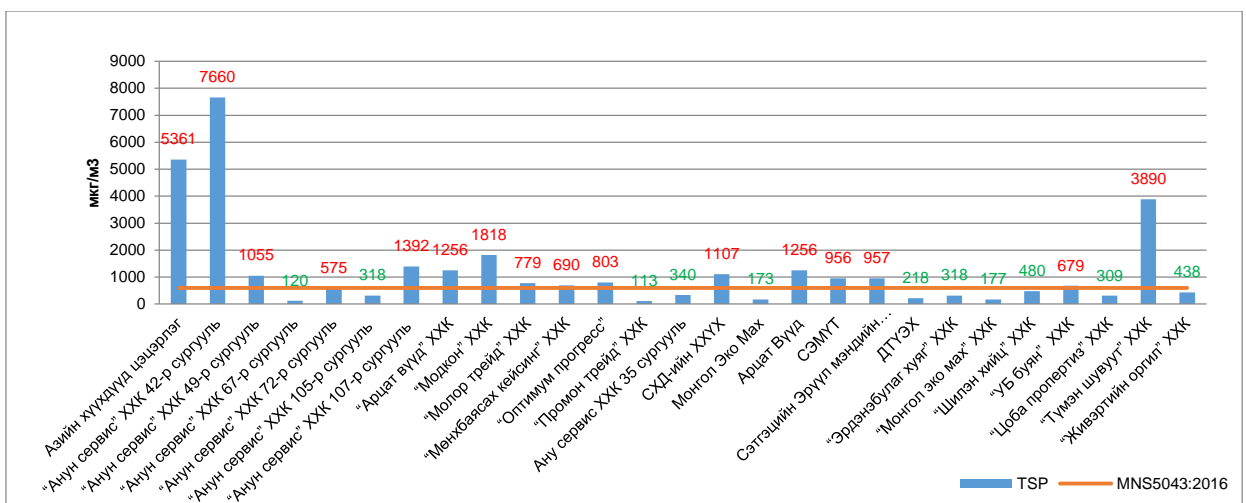
Зураг 17. Уурын зуухнуудын тоосонцор /TSP/- ын агууламжийн хэмжээ

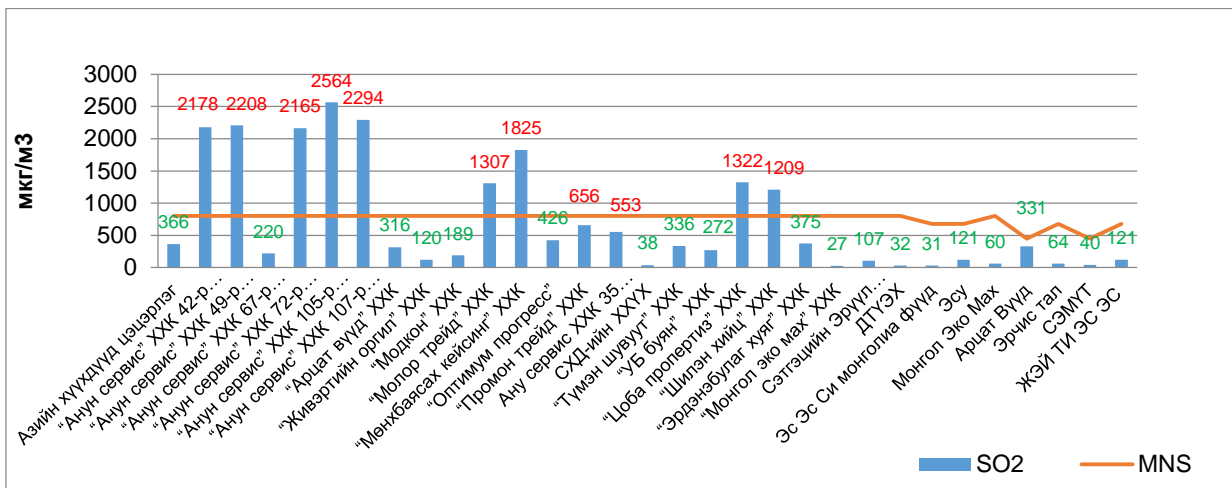
Зураг 18. Уурын зуухнуудын хүхрийн давхар исэл /SO2 /-ийн агууламжийн хэмжээ

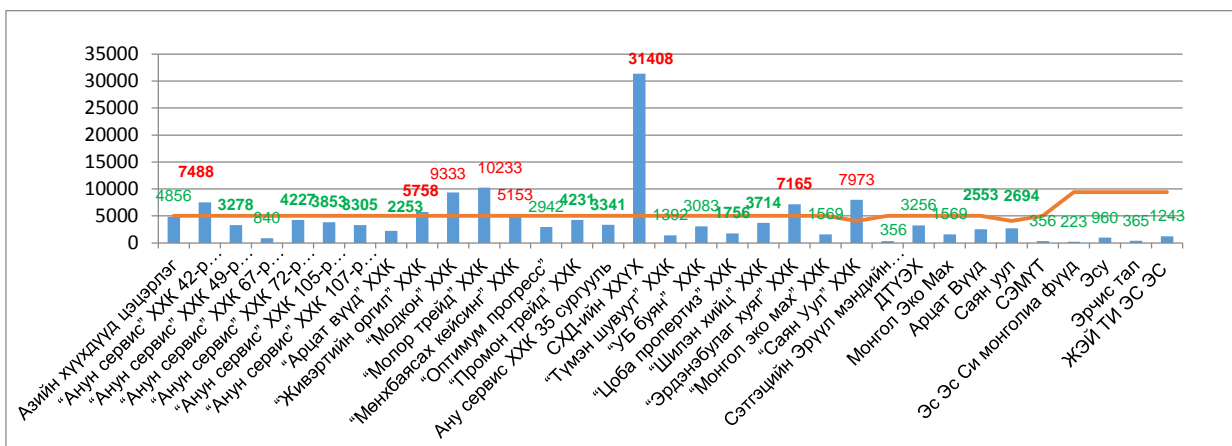
Зураг 19. Уурын зуухнуудын Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл /CO/-ийн агууламжийн хэмжээ

Зураг 20. Усан халаалтын зуухнуудын тоосонцор /TSP/-ын агууламжийн хэмжээ

Зураг 21. Усан халаалтын зуухнуудын хүхэрлэг хийн /SO₂/ агууламжийн хэмжээ

Зураг 22. Усан халаалтын зуухнуудын нүүрстөрөгчийн дутуу ислийн/CO/ агууламжийн хэмжээ

Сайжруулсан хатуу түлш Техникийн шаардлага MNS 5679:2019 стандартын шаардлага хангаж буй эсэхэд тогтмол хяналт тавин ажиллаж байна.

Түүхий нүүрсний хэрэглээг хориглох тухай Монгол улсын засгийн газрын 2018 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрийн 62 дугаар тогтоолтой холбоотой сайжруулсан түлш үйлдвэрлэж байгаа хуулийн этгээдтийн хүсэлтийн дагуу сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрүүдийн бүтээгдэхүүн стандартын шаардлага хангаж буй эсэхэд хаягдал утааны хийн хэмжилт хийж ажиллаж байна.

Хүснэгт 7. Сайжруулсан хатуу түлшний шинжилгээ

1.1. Техникийн үзүүлэлт

№	Түлшний төрөл	Чийглэг (W _a)%	Нийт хүхэр (S _t)%	Дэгдэмхий бодис (V ^d)%	Үнслэг A ^d %	Илчлэг (Q ^{ad} b) (ккал/кг)	Тайлбар
1.	MNS5679: 2019	≤10,00	≤1,00	≤22,00	≤29,00	≥4200	
2.	ТТТ-2	1,39	0,97	20,11	23,20	6343	"Таван толгой түлш" ХХК-аас ирүүлсэн шинжилгээний дүн
3.	ТТТ-БЦ	-	2,23	28,45	25,18	5875	НМХГ-аас ирүүлсэн шинжилгээний дүн

4.	ТТТ -3%	1,89	1,17	20,82	26,22	6086	“Жайка” ОБГ-ын зүгээс хийлгүүлсэн шинжилгээний дүн
5.	M-Sno	2.73	0.87	19.58	22.98	6244	
6.	M-S	2.35	0.74	21.12	21.67	6331	

Тайлбар: ТТТ-Таван толгой түлш ХХК, БЦ- борлуултын цэгээс ирсэн дээж, 3%-3 хувь хүхэр саармагжуулагч хольсон, M-S – хүхэр саармагжуулагч хольсон миддлинг брикет 3 см-ын голчтой, M-Sno-миддлинг брикет хүхэр саармагжуулагчгүй. M-S түлшийг “Жайка” ОБГ-ын зүгээс захилаар үйлдвэрлүүлсэн түлш.

1.2. Экологийн үзүүлэлт

Ахуйн хэрэглээний зуух техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5216 : 2016 стандарт нь Стандартчилал, хэмжилзүйн үндэсний Зөвлөлийн 2016 оны 11-р сарын 24- ны өдрийн 50 дугаар тогтоолоор батлагдсан бөгөөд 2017 оны 4- р сарын 1- ны өдрөөс эхлэн хүчинтэй. (Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн иргэд тус стандартын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүн хэрэгтэй.)

Хүснэгт 8.

№	Түлш	Нийт тоосонцор, (TSP) мг/м ³	Хүхрийн давхар исэл, (SO ₂) мг/м ³	Тайлбар
1.	MNS 5216 : 2016 стандарт	≤130	≤1200	Стандартад түлш ноцох хугацааг заадаггүй.
2.	ТТТ-2	172	1291	Түлш ноцоход хүндрэл гараагүй.
3.	ТТТ-БЦ	134	1048	Түлш ноцоход хүндрэлтэй.
4.	ТТТ -3%	101	1366	Түлш ноцоход хүндрэл гараагүй.
5.	M-Sno	74	1206	Түлш харьцаагүй хурдан ноцсон.
6.	M-S	117	959	

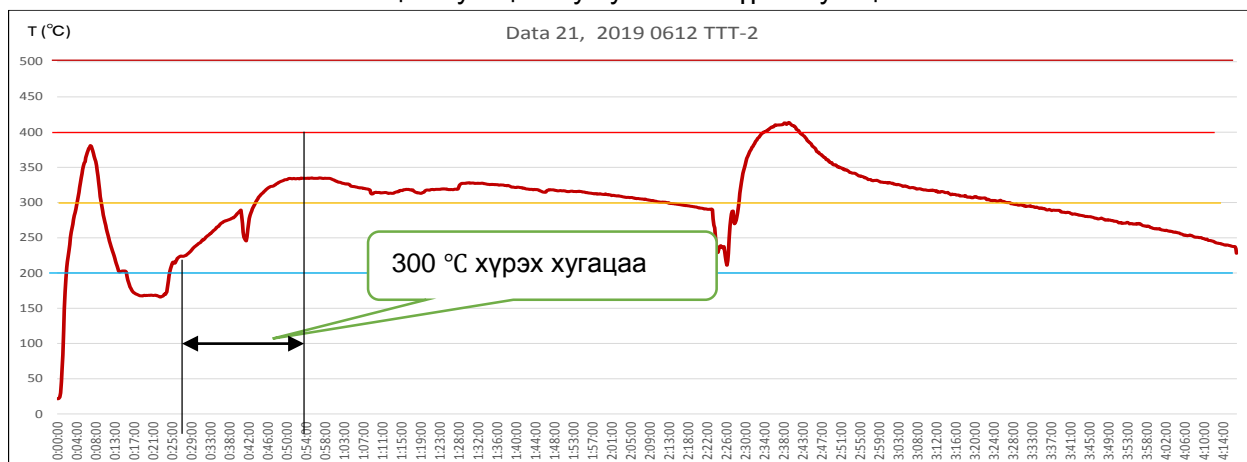
1.3. Хэрэглээний үзүүлэлт

Хүснэгт 9.

№	Түлш	Шаталтын үеийн температур				Үнс гаралт (5 кг түлш)	
		Мин, °C	Макс, °C	300°C хүрэх хугацаа, минут	300°C дээш үргэлжлэх хугацаа, минут	%	кг
1.	ТТТ-2	166	335	19	173	34	1.7
2.	ТТТ-БЦ	116	379	33	110	35	1.75
3.	ТТТ -3%	200	385	26	110	40	2
4.	M-Sno	288	436	2	155	36	1.8
5.	M-S	262	413	7	140	-	-

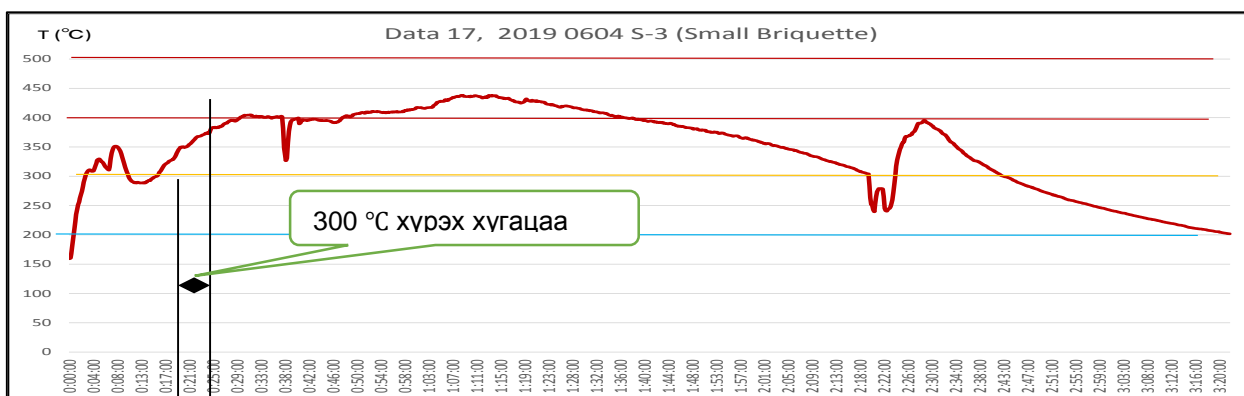
Жич: Шаталтын үеийн температур гэдэг нь зуухны хүхээгнээс дээш 1м орчим дахь яндангийн доторх утааны температур юм.

Зураг 23. Таван толгой түлш ХХК-ийн сайжруулсан хатуу түлшний ноцох хугацаа буюу 300°C хүрэх хугацаа

Түлшний ноцож эхлэх буюу асаж эхлэх хугацаанд хамгийн их тоосонцор ялгаруулдаг бөгөөд энэ нь “Таван толгой түлш” ХХК-ийн түлшний хувьд 19-33 минут байна.

Зураг 24. Япон Улсын “ЖАЙКА” ОУБ-ын зүгээс захилгаар үйлдвэрлүүлсэн түлш

Япон Улсын “ЖАЙКА” ОУБ-ын зүгээс захилгаар үйлдвэрлүүлсэн түлшний ноцох буюу асаж эхлэх хугацаа 2-7 минут байна.

1.4. Түлшний хэмжээ

Зураг 25. “ТАВАН ТОЛГОЙ ТҮЛШ” ХХК-ийн сайжруулсан хатуу түлш нь 50 мм голчтой бөгөөд 30 мм-ийн зузаантай. 1 бүрийн жин 45 грамм.

Япон Улсын “ЖАЙКА” Олон улсын байгууллагын зүгээс захилгаар үйлдвэрлүүлсэн түлш нь 30 мм голчтой бөгөөд 20 мм-ийн зузаантай. 1 бүрийн жин 35 грамм.

- Сайжруулсан хатуу түлшний техникийн стандарт үзүүлэлтийн хувьд “ТАВАН ТОЛГОЙ ТҮЛШ” ХХК-ийн борлуулалтын цэгээс авснаас бусад буюу үлдвэрээс ирүүлсэн түлш MNS5679:2019 стандартыг хангаж байна.
- “ТАВАН ТОЛГОЙ ТҮЛШ” ХХК-ийн түлш шаталтаас ялгарах экологийн стандарт шаардлагыг хангахгүй байна. ТТТ-2; ТТТ -3% түлшнүүд нь ноцооход хүндрэлгүй ассан нь хүхрийн давхар исэл (SO₂)-д тавигдах стандарт шаардлагаас давсан байна. ТТТ-БЦ түлшний хувьд түлш ноцох хугацаа хамгийн их байсан нь тоосонцрын хэмжээ стандарт шаардлагаас их гарсан мөн нөгөөтэйгүүр түлшний шаталтын үеийн 300°C дээш үргэлжлэх хугацаа бага байгаа нь хүхрийн шатаж исэлдэх нөхцөл бүрдээгүйгээс хүхрийн давхар исэл бага үүссэн гэж үзсэн. Учир нь түлшний техникийн үзүүлэлтэд хийсэн шинжилгээгээр хүхрийн агууламж 2,23% буюу бусад түлшнүүдтэй харьцуулахад хамгийн өндөр байна.
- “ТАВАН ТОЛГОЙ ТҮЛШ” ХХК-ийн түлшний хэрэглээний түвшинд шинжилгээ хийж үзэхэд шаталтын үеийн температур Япон Улсын “ЖАЙКА” Олон улсын байгууллагын зүгээс захилгаар үйлдвэрлүүлсэн түлшнээс бага байна.

Байгаль орчинд сөрөг нөлөөтэй үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд агаарын чанарын хяналт тавих ажлын хүрээнд барилга, авто засвар, угаалгын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж “Эко авто моторс” ХХК “Их соёмбо” ХХК, “Перфект мотор” ХХК, “Эн Си Ди” ХХК-иудын орчинд агаарын чанарын хэмжилт хийсэн.

Хүснэгт 10. Хэмжилтийн дүн
Ривер гарден хотхон

Төлөв	PM _{2,5}	PM ₁₀	SO ₂
	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
Өглөө 9:05-10:05	7	8	15
MNS 4585:2016	7,1 дахин бага	12,5 дахин бага	3.3 дахин бага
Орой 16:13-17:14	11,7	12	20
MNS 4585:2016	4,2 дахин бага	8,3 дахин бага	2,5 дахин бага

Гарден сити хотхон

Төлөв	PM _{2,5}	PM ₁₀	SO ₂
	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
Өглөө 9:05-10:05	178	182	54
MNS 4585:2016	3,5 дахин их	1,8 дахин их	Стандарт хэмжээнд
Орой 16:34-17:34	12	14	3
MNS 4585:2016	4,1 дахин бага	7,1 дахин бага	16,6 дахин бага

Каса да винчи хотхон

Төлөв	PM _{2,5}	PM ₁₀	SO ₂
	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
Өглөө 08:37-937	136	139	37
MNS 4585:2016	2,7 дахин их	1,4 дахин их	1,4 дахин бага
Орой	27	29	16
MNS 4585:2016	1,9 дахин бага	3,5 дахин бага	3,1 дахин бага

Хан-уул дүүргийн 6 дугаар хороо гэр хороолол дунд

Төлөв	PM _{2,5}	PM ₁₀	SO ₂
	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
Өглөө	172	176	49
MNS 4585:2016	3 дахин их	1,8 дахин их	Стандарт хэмжээнд
Орой 16:33-17:33	26	28	12
MNS 4585:2016	1,9 дахин бага	3,6 дахин бага	4,1 дахин бага

- Агаар цэвэршүүлэгч төхөөрөмжийн үйл ажиллагаа, ашиглалтад хяналт шалгалт, хэмжилт хийх зорилгоор 2019 оны 4 дүгээр сарын 03-ны өдөр Нийслэлийн 6 дүүргийн цэцэрлэг, сургууль, эмнэлэгийн агаар шүүгчийн үйл ажиллагаанд хэмжилт, судалгаа хийх ажлын удирдамжыг НАБТГ-ын даргаар батлуулан ажиллаж байна. Энэхүү хэмжилт, судалгаанд 24 цэцэрлэг, 14 сургууль, 4 эрүүл мэндний нэгдэл хамрагдах бөгөөд 2019 оны 6 дугаар сарын байдлаар 2 цэцэрлэг, 1 сургуулийн агаар шүүгчийн ажиллагаанд хэмжилт судалгаа хийгээд байна. БЗД-ийн 201, СХД-ийн 259 дүгээр цэцэрлэгүүдийн өрөөний агаар цэвэршүүлэгч төхөөрөмжийн ажиллагааны байдалд үзлэг, хэмжилт хийсэн. СХД-ийн 67 дугаар сургуулийн хичээлийн танхимын агаар цэвэршүүлэгчийн ажиллагааны байдалд үзлэг хэмжилт хийхэд хэвийн ажиллагаатай байсан.
- Улаанбаатар хотын иргэдийн эрүүл, цэвэр орчинд амьдрах, зорчих нөхцлийг хангуулах зорилгоор тоосжилт ихтэй гэр хороолол дундах хөдөлгөөний эрчим ихтэй хучилтгүй авто зам, нийтийн эзэмшлийн зам талбайн байршлын судалгааг гаргаж, НАБТГ-ын даргаар 2019 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдөр 2019/03 дугаар бүхий дэгдэмхий тоосны хэмжээг тодорхойлох хэмжилт хийх ажлын удирдамжийг батлуулан ажиллаж байна. Энэ ажлын хүрээнд 201 дүгээр цэцэрлэгийн орчинд, 3

цагийн, Чингэлтэй дүүргийн 15 хороонд 12 цагийн хэмжилтийг хийж, дүнг боловсруулж байна.

100кВт-аас дээш хүчин чадалтай халаалтын зууханд магадлан итгэмжлэл явуулах, 100 кВт-аас дээш хүчин чадалтай уурын болон халаалтын зуухнаас ялгарах үнс, тоосонцрын хэмжээг бууруулах ажлын хүрээнд:

2018-2019 оны халаалтын улиралд Нийслэлийн төвийн 9 дүүргийн хэмжээнд 101кВт-аас дээш хүчин чадалтай усан халаалтын зуухны магадлан итгэмжлэх ажлын удирдамжийг боловсруулан НЗД-ын Ногоон хөгжил, агаарын бохирдлын асуудал хариуцсан орлогчоор батлуулсан.

Хяналт, шалгалт хийж магадлан итгэмжлэх ажлыг 2018 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрөөс 2019 оны 04 дүгээр сарын 01-нийг хүртэлх хугацаанд хийгдсэн.Тус ажлын хүрээнд БЗД-ийн 101 кВт-аас дээш хүчин чадалтай 65 аж ахуйн нэгжийн 142 зуух, БГД-ийн 10 аж ахуйн нэгжийн 12 зуух, ХУД-ийн 35 аж ахуйн нэгжийн 67 зуух, СХД-ийн 42 аж ахуйн нэгжийн 83 зуух, СБД-ийн 28 аж ахуйн нэгжийн 53 зуух, ЧД-ийн 25 аж ахуйн нэгжийн 49 зуух, Багануур дүүргийн 1 аж ахуйн нэгжийн 1 зуух, Багахангай дүүргийн 2 аж ахуйн нэгжийн 10 зуух, Налайх дүүргийн 9 аж ахуйн нэгжийн 34 зуух нийт 217 аж ахуйн нэгжийн 451 зууханд хяналт шалгалтыг Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар, Нийслэлийн эрчим хүчний зохицуулах зөвлөл, Хэсэгчилсэн Инженер хангамжийн удирдах газар, дүүргүүдийн ЗДТГ - тай хамтран хийсэн.

Магадлангийн ажлын үр дүн: Нийслэлийн төвийн 9 дүүрэгт үйл ажиллагаа явуулж буй ААНБ-ын шалгалтаар мэргэжлийн байгууллагаар угсарч суурилуулсан, туршсан актгүй, үнс баригч тоног төхөөрөмжөөр тоноглоогүй, орчиндоо үнс, хог хаягдал хуримтлуулсан, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээгүй, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөгүй зэрэг холбогдох баримт бичиггүй зөрчлүүд илэрч байна. Илэрсэн зөрчлүүдийг үндэслэн 13 ААНБ-д Зөрчлийн хэрэг нээн хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаа явуулж, 22 ААНБ-д зөрчлийн хялбаршуулсан журмаар шалган шийдвэрлэж, 1 ААНБ-д зөрчлийн хэрэг нээн татгалзаж, нийт 33 ААНБ-д 42 сая төгрөгийн торгууль ногдуулж, 44 ААНБ-уудад 129 заалт бүхий улсын байцаагчийн албан шаардлага хүргүүлж, 33 ААНБ-д эрх бүхий албан тушаалтаны даалгавар өгч ажилласан байна.

Хүснэгт 11. Хяналт шалгалтанд хамрагдсан ААНБ-ыг зориулалтаар ангилсан байдал

Д/д	Зориулалт	Байгууллагын тоо	Зуухны тоо
1	Боловсролын газар	17	28
2	Эрүүл мэндийн газар	5	12
3	Цэрэг, цагдаа, шүүхийн байгууллага	24	73
4	Амралт сувилалын газар	13	23
5	Худалдаа үйлчилгээний газар	35	52
6	Үйлдвэрлэл үйлчилгээний газар	37	65
7	Зочид буудал, зоогийн газар	3	8
8	Орон сууцны газар	15	36
9	Хөнгөн блокны газар	7	8
10	Бусад	62	146
	Нийт	218	451

Хүснэгт 12. ААНБ-ын зуухны үнс баригчийн талаарх судалгаа

Хамрагдсан 218 ААНБ-ын 451 зуухнаас 52.9 хувь нь үнс баригчтай бол, 47.0 хувь нь үнс баригчгүй байна. Үнс баригчийн тоон үзүүлтийг доорх хүснэгтэд харуулав.

Д/д	Дүүрэг	Нийт байгууламжийн зуухны тоо	Нойтон үнс баригч	Хуурай үнс баригч	Утаа шүүгч, катализатор	Байхгүй
1	Баянгол	12	4	3	2	3
2	Баянзүрх	137	11	37	6	83
3	Сонгинохайрхан	83	13	25	2	43
4	Сүхбаатар	53	4	23	-	26
5	Хан-Уул	67	24	35	2	6
6	Чингэлтэй	54	4	26	4	20
7	Багануур	1		1		
8	Багахангай	10		5		5
9	Налайх	34	8			26
	Нийт	451	68	155	16	212

Зураг 26. 2018-2019 оны халаалтын улиралд хийгдсэн магадлан итгэмжлэлийн ажил

Автотээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрийн шаталтаас ялгарах хорт хийн хяналтын ажлын хүрээнд:

Автотээврийн хэрэгслийг зогсоож шалгахад хамтран ажиллах цагдаагийн байгууллага тодорхойгүй байгаатай холбоотойгоор “Автотээврийн хэрэгслийн утааны яндангаас гарах дуу чимээ, ялгарах хаягдал утаан дахь агаар бохирдуулах бодисыг хэмжиж, үнэлгээ, дүгнэлт өгөх” удирдамж батлуулах ажилд “Автотээврийн Үндэсний төв”-ТӨҮГ-т хянагдаж байна.

Дотоод орчны агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд:

Нийслэлийн боловсролын газартай хамтран 2019 оны 05 дугаар сарын 24-ний өдөр Хангарди ордны 15 цагт “Дотоод орчны агаарын чанарыг сайжруулах” чиглэлээр “Окфил” ХХК-нь цонхны агаар шүүгчийн талаар илтгэл тавьж бүтээгдэхүүнээ танилцуулсан.

Мэдээлэл технологийн ажлын хүрээнд:

Нийслэлийн агаарын чанарын суурин харуулын мэдээг цагт тухайд нь онлайнаар www.agaar.mn, www.air.ub.gov.mn, www.aqicn.org сайтуудаар иргэдэд мэдээллэж байгаа бөгөөд суурин харуулын байршил бүрд LCD дэлгэцээр мөн БОАЖЯам, Хангарди ордон, ЦУОШГ-ын үүдэнд нийт 4 ТВ дэлгэцээр, мөн гар утасны “Агаар” аппликейшнээр дамжуулан олон нийтэд шууд хүргэж байна. Суурин харуулуудын мэдээлэл дамжуулах сервер, сүлжээний тохируулгыг холбогдох газруудаар цаг тухайд нь хийлгэж хэвийн ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэн ажиллалаа.

Албан бичиг, баримтыг олон нийтийн сүлжээгээр дамжуулах болон тусгай программ хангамж ашиглан олон нийтийн сүлжээнд хандахыг хориглож байгаа талаар нийт албан хаагчдад танилцуулан интернет үйлчилгээг Хангарди ордны сүлжээгээр дамжуулан авч, олон нийтийн сүлжээ, онлайн тоглоомын болон видео сан бүхий сайтуудад нэвтрэхгүй байх тохиргоог хийлгэсэн. Мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах үүднээс бүх компьютерт “Kaspersky End point 10” антивирусны программ хангамжийн лицензыг авч суулгасан.

Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх ажлын хүрээнд:

Оросын Холбооны Улсын Улаан-Үд хотод 2019 оны 03 дугаар сарын 27-30-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан “Байкал трейд 2019” бизнес форумд Нийслэлийн Засаг даргын Ногоон хөгжил, агаарын бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч Ж.Батбаясгаланар ахлуулсан төлөөлөгчдийн бүрэлдэхүүнд тус газрын мэргэжилтэн Г.Даваажаргал орж ажилласан. Форумын үеэр Бүгд Найрамдах Буриад Улсын Тэргүүн А.С.Цыденов албаны төлөөлөгчдийг хүлээн авч уулзан Буриад Улс нь Улаанбаатар хоттой хамтран агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр түүхий нүүрс түлж буй айл өрхүүдэд модон шахмал түлш нийлүүлэх боломжтой талаар ярилцсан болно.

ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ЧАДАВХИЖУУЛАЛТ, НИЙГМИЙН БАТАЛГАА:

Байгууллагын хүний нөөцийг хөгжүүлэх, сургалтын болон нийгмийн баталгааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд дараах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна.

Хүний нөөцийг чадавхжуулах, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах талаар байгууллагын тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан зорилтын хэрэгжилт

Хүснэгт 13.

Зорилт	№	Үйл ажиллагаа	Шалгуур үзүүлэлт	Зүрилтот түвшин (Тоо хэмжээ, хувь)	Хүрсэн түвшин (Хэрэгжилт ийн хувь, тоо хэмжээ)	Зарцуулсан хөрөнгө, эх үүсвэр гүйцэтгэлээр (мян.төг)	Тайлбар
1. Хүний нөөцийг Чадавхжуулах	1	Албан хаагчдын мэдлэг, мэргэжлийг дээшлүүлэх чиглэлээр зохион байгуулсан гадаад, дотоодын сургалт	Дотоод сургалтын тоо	5-аас дээш	8 удаагийн сургалтад 19 албан хаагч хамрагдсан. 100%	Зохион байгуулагч байгууллага зардлыг хариуцсан.	
			Албан хаагчдын хамрагдсан байдал	80 хувиас дээш	Давхардсан тоогоор 16 албан хаагч хамрагдсан 100%		
			Гадаад сургалтад албан хаагчдын хамрагдсан байдал	20 хувиас дээш	4 албан хаагч хамрагдсан. 100%		

	2	Мэргэшсэн, туршлагатай хүний нөөцийг бүрдүүлэх	3 болон түүнээс дээш жил ажилласан мэргэшсэн боловсон хүчний үзүүлэлт	70 хувиас дээш	Төрийн албанд болон тухайн ажлын байранд нийт 16 албан хаагч ажиллаж байна. 70%		
Хэсгийн дундаж: 90%							
2. Албан хаагч-дын Нийгмийн Баталагаа г хангах	3	Цалин хөлс, шагнал, урамшууллын тогтолцоог хэрэгжүүлэх	Шагнал, урамшуулалд хамрагдсан албан хаагчдын тоо	Гүйцэтгэлээр	Тэмдэглэлт баярын өдрийг тохиолдуулан 1 албан хаагч Алтан гадас одонгоор шагнагдсан. 70%		
			Албан хаагчдын үйл ажиллагааны үнэлгээ, ажилласан жил, ур чадварыг харгалзан олгох нэмэгдэл, зэрэг дэв, шатлал ахиулах	Гүйцэтгэлээр	1 албан хаагчид удан жилийн нэмэгдэл, 2 албан хаагчид зэрэг дэвийн нэмэгдэл олгосон 100%		
	4	Албан хаагчдын ажлын байрны хэвийн нөхцөлийг бүрдүүлсэн байдал	Ажлын байрны таатай орчны сэтгэл ханамжийн санал асуулга	Сэтгэл ханамж 80 хувиас дээш	Албан хаагчдад албан үүргээ гүйцэтгэхэд зайлшгүй шаардлагатай техник тоног төхөөрөмжийг солих талаар судалж байна. 30%		
			Албан хаагчдад сар бүр олгох хоол, унааны зардлыг нэмэгдүүлэх	Гүйцэтгэлээр	Албан хаагч бүрт сар тутам унаа, хоолны зардал 93000 төгрөг олгож байна. 100%	/13,392, 000 төгрөг/ Нийт албан хаагчийн жилийн төсөв	
	5	Албан хаагчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх	Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг	Жилд 1-ээс доошгүй удаа	Албан хаагчдыг эрүүл мэндийн үзлэг оношилгоонд хамруулах зардлыг 2019 оын төсөвт суулгасан. 50%		
Албан хаагчдын хамрагдалт			100%				
Хэсгийн дундаж: 70%							
Үнэлгээний дундаж хувь: 80.0%							

Албан хаагчдыг чадавхижуулах, мэргэшүүлэх зорилгоор 2019 оны сургалтын төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Байгууллагын хэмжээнд 2019 оны эхний хагас жилд давхардсан тоогоор 4 албан хаагч гадаад улсад, 19 албан хаагч дотоодын сургалт, семинарт оролцож, туршлага судалж, мэдлэгээ дээшлүүлсэн. Үүнд:

Гадаад сургалтаар:

- Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсын Дюссельдорф хотод зохион байгуулагдсан “Дулаан, эрчим хүчний хуримтлуур-2019” олон улсын үзэслгэлэн, семинарт 1 албан хаагч;
- Оросын Холбооны Улсын Улаан-Үд хотод зохион байгуулагдсан “Байкал трейд 2019” бизнес форумд 1 албан хаагч;

-
- Холбооны Бүгд Найрамдах Герман улсын Штутгарт хотод туршлага судлах хөтөлбөрт 1 албан хаагч;
  - Тайланд Улсад “Азийн хотуудын агаарын чанарын бүс нутгийн зөвлөлдөх уулзалт”-д 1 албан хаагч тус тус оролцов.

Дотоод сургалтаар:

- Удирдлагын академийн Төрийн удирдлагын менежерийн 1.5 жилийн сургалтад 1 албан хаагч,
- ХБНГУ-ын Байгаль орчны агентлаг болон Цаг уур, орчны шинжилгээний газраас хамтран зохион байгуулсан “УБ хотын цаг уурын болон өгөгдөл солилцох тархалтын загварчлалыг сонгох” сэдэвт сургалтанд 2 албан хаагч;
- Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулсан “Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, авлигын шалтгаан нөхцөл” сэдэвт багц сургалтад 7 албан хаагч;
- Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулсан “Төрийн захиргааны төв байгууллагын мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах эрх бүхий албан тушаалтнуудын нэгдсэн сургалт”-д 1 албан хаагч;
- Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газраас зохион байгуулсан Төрийн албаны тухай хууль, түүнийг дагалдан гарсан журмуудыг танилцуулах сургалтад 3 албан хаагч;
- Монгол Улсын Төрийн албаны зөвлөлөөс зохион байгуулсан Нийслэлийн Төрийн захиргааны байгууллагуудын удирдлагын дарга, хүний нөөцийн ахлах мэргэжилтэн нарт зохион байгуулсан арга зүйн сургалтад 1 албан хаагч;
- Сангийн яам, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газраас зохион байгуулсан Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлт, тус хуулийн өөрчлөлтөөр дагалдан шинэчлэн батлагдсан журмуудыг танилцуулах сургалтад -3 албан хаагч;
- Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлөөс ажлын хэсгээс зохион байгуулсан Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх арга зүйн сургалтад 1 албан хаагч оролцсон.
- Азийн цэвэр агаар” олон улсын байгууллага, БОАЖЯ хамтран хэрэгжүүлж буй төслийн хүрээнд “Ялгарлын инвенторийн гарын авлага”-ын сургалтад 3 мэргэжилтэн оролцсон.

Байгууллагын нийт 17 албан хаагчийн хувийн хэргийг шинэчилж, шинээр ажилд орсон 4 албан хаагчид хувийн хэрэг үүсгэж холбогдох баримтуудыг хавсарган хувийн хэргийн баяжилтыг хийж ажилласан. Албан хаагчдын нэгдсэн судалгааг боловсрол, ажилласан жил, зэрэг зэв, томилгоо, сахилга шийтгэл, сургалтад хамрагдсан байдал, шагнал урамшуулал зэрэг үзүүлэлт тус бүрээр шинэчлэн гаргасан.

Төрийн албан хаагчийн сургалтын хөтөлбөр болон төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгаг хангах хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг 2019 онд хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг гарган хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна. Үүнд:

-Удирдлагын академийн Төрийн алба, удирдлагын сургуульд “Төрийн захиргааны менежмент” чиглэлээр мэргэшил дээшлүүлэх дипломын “Гараг”-ийн ангид суралцагч 1

албан хаагчид суралцах нөхцлийг /Мягмар гарагт цалинтай чөлөө олгох/ байгууллагаас бүрэн ханган өгч байна.

-“Цагаан сар” билгийн тооллын хаврын тэргүүн сарын шинийн нэгний баярын өдрийг тохиолдуулан байгууллагын өндөр настан Ч.Сэдэдэд хүндэтгэл үзүүлэх ажлыг зохион байгуулсан. Байгууллагын “Хөдөлмөрийн дотоод журам”-ын 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх заалтын дагуу 100 000 төгрөгийн мөнгөн тэтгэмж;

-Гэр бүлийн гишүүн /эмэг эх/ нь нас нөгчсөн Агаарын чанарын хяналтын хэлтсийн 1 албан хаагчийн ар гэрт 100 000 төгрөгийн мөнгөн тэтгэмж;

-Хүүхэд асрах чөлөөтэй байгаа Захиргааны хэлтсийн 1 албан хаагчид байгууллагын “Хөдөлмөрийн дотоод журам”-ын дагуу 200 000 төгрөгийн тэтгэмж;

-6 сарын 1. Хүүхдийн баярын өдрийг тохиолдуулан байгууллагын ажилтан, албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангах, гэр бүлийг дэмжих үүднээс 660 000 төгрөгийн тэтгэмжийг нийт албан хаагчдад олгох зэрэг арга хэмжээнүүдийг тус тус хэрэгжүүлсэн.

Ажлын амжилт, үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа албан хаагчдыг төрийн болон салбарын, нутгийн захиргааны байгууллагуундын шагналд тодорхойлж Монголын уламжлалт “Цагаан сар” билгийн тооллын хаврын тэргүүн сарын шинийн нэгний баярын өдрийг тохиолдуулан Агаарын чанарын хяналтын хэлтсийн дарга Х.Галымбек төрийн өндөр дээд “Алтан гадас” одонгоор шагнагдсан. Хамт олны зүгээс хүндэтгэл үзүүлэх ажлыг зохион байгуулсан.

Байгууллагын “Хөдөлмөрийн дотоод журам”-г шинэчлэн баталсан бөгөөд журамд албан хаагчдын албан томилолт, чөлөө олголт зэрэг хөдөлмөрийн харилцаа, цаг ашиглалтыг нарийвчлан зохицуулсан.

ЗГ-ын Төрийн албаны сахилга, хариуцлага, дэг журмыг чангатгах тухай” 2018 оны 258 дугаар тогтоол, НЗД-ын "Сахилга, хариуцлага, дэг журмыг сайжруулах тухай" 2017 оны 02 дугаар албан даалгаварыг байгууллагын албан хаагчдад танилцуулж, хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна. Монгол Улсын Засгийн газрын 2019 оны 33 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчийн ёс зүйн дүрэм”-ийг байгууллагын нийт ажилтан, албан хаагчдад танилцуулж, Газрын даргын 2019 оны 02 дугаар сарын 27-ний өдрийн А/12 дугаар тушаалаар байгууллагын “Ёс зүйн зөвлөл”-ийг шинэчлэн байгуулсан. 2019 оны эхний хагас жилийн байдлаар Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн хэм хэмжээ зөрчсөн, хүндэтгэх шалтгаангүйгээр ажил тасалсан 1 албан хаагчид албан тушаалын цалингийн хэмжээг 3 сарын хугацаагаар 15 хувиар бууруулах сахилгын хэмжээ ногдуулсан.

Албан хаагчдын ажлын цагийг автомат цаг бүртгэлийн системээр бүртгэн хяналт тавьж, хоцорсон тасалсан цагийг цалингийн тооцоотой уялдуулан тооцож байна.

Өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт:

Тайлант хугацаанд байгууллагын хэмжээнд нийт 54 өргөдөл, гомдол ирсэнээс хугацаандаа шийдвэрлэж хариу өгсөн 43, хугацаа хэтэрч шийдвэрлэсэн 7, судалж байгаа 4 өргөдөл, гомдол байна.

Хүснэгт 14. Өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн байдал / хэлтэс, нэгжээр/

Нэгж/хэлтэс	Хугацаандаа шийдвэрлэсэн	Хугацаа хэтэрч шийдвэрлэсэн	Шийдвэрлэх хугацаандаа байгаа	Нийт
Удирдлага	-	-	-	-

Захиргаа удирдлагын хэлтэс	-	1	-	1
Бодлого зохицуулалтын хэлтэс	33	3	3	39
Агаарын чанарын хяналтын хэлтэс	10	3	1	14
Нийт	43	7	4	54

2019 оны эхний хагас жилийн байдлаар өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн дундаж хугацаа 16 хоног 3 цаг, 24 минут байгаа нь 2018 оны мөн үеийн өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн дундаж хугацаатай харьцуулахад 3 хоног 6 цагаар болж өссөн үзүүлэлттэй байна.

Байгууллагад цаасаар ирсэн өргөдөл гомдлыг скайнердаж www.smartcity.mn-д оруулан байгууллагын удирдлагад шилжүүлэн ажиллаж байна.

Албаны албан хаагчдаас ирсэн өргөдөл гомдлыг бүртгэн удирдлагад тухай бүрт нь танилцуулан хүний нөөц, хуулийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэнд шилжүүлэн ажиллаж байна.

Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн талаар:

Албан бичиг хөтлөлт: Газрын хэмжээнд 2019 оны 06 сарын 28–ны байдлаар нийт 586 албан бичиг ирсэнээс хариутай бичиг 539, хариугүй 50 албан бичиг бүртгэгдсэнийг тухай бүр шийдвэрлэж ажилласан байна. Нийт ирсэн албан бичгийн шийдвэрлэлтийн байдлыг авч үзвэл хугацаандаа шийдвэрлэсэн - 490, хугацаа хэтэрч шийдвэрлэсэн -10, шийдвэрлэх шатандаа байгаа - 44 албан бичиг байна. Хариутай бичгийн шийдвэрлэлтийн хувь 99.4 хувьтай байна. Хүснэгт -15.

Хүснэгт -15. Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг бууруулах газарт 2019 оны эхний хагас жилд ирсэн албан бичгийн шийдвэрлэлтийн мэдээ

№	Нэгж	Нийт	Хариугүй	Хариутай	Хугацаандаа шийдвэрлэсэн	Хугацаа хэтэрч шийдвэрлэсэн	Тооцогдсон зөрчлийн тоо	Шийдвэрлэлтийн%
1	Удирдлага	4	2	2	2	-	4	100%
2	Захиргааны хэлтэс	226	13	213	184	6	5	98.74%
3	Бодлогын хэрэгжилтийн хэлтэс	244	33	211	197	3	6	99.40%
4	Агаарын чанар, хяналт, зохион байгуулалтын хэлтэс	115	2	113	107	1	18	99.63%
	Нийт	589	50	539	490	10	33	99.44%

Тус газраас холбогдох байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэнд 339 албан бичиг явуулсан ба албан бичгийн бүрдүүлэлт, стандартыг мөрдөж, хяналт тавин ажиллаж байна.

Албан хэрэг хөтлөлтийн Edoc.ub.gov.mn, программын шинэчлэлт болон хэрэглэх заавар зөвлөмжийг нийт албан хаагчдад танилцуулан үйл ажиллагаандаа бүрэн ашиглаж хэвшсэн.

Архив бүрдүүлэлт, хадгалалт ашиглалт:

Нийслэлийн Архивын газрын дэргэдэх ББНШАЗК-ын 2018 оны 03 дугаар сарын 23-ны өдрийн 01 дүгээр хурлаар батлагдсан Хөтлөх хэргийн нэрийн жагсаалтыг 2019 онд мөрдөн баримтыг бүрдүүлэн ажиллаж байна.

Байгууллагын 2018 оны ХХНЖ-ын дагуу санхүүгийн ажилтнаас 14, БХХ-ээс 14, АЧХЗБХ-ээс 22, ЗХ-ээс 33 нийт 83 хадгаламжийн нэгж, 2 цахим баримт хүлээн авсан.

Тус байгууллагын архивт нийт 826 цаасан суурьт баримт хадгалагдаж байгаагаас

- Байнга хадгалах 220
- Түр хадгалах 583
- 70 жил хадгалах 36
- Тусгай төрлийн баримт буюу дүрс бичлэгийн 16, гэрэл зургийн 1 баримт хадгалагдаж байна.

Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, албан хаагчдад архивын баримтыг ашиглуулах, мэдээ, лавлагаа гарган үйлчилж байна. 2019 оны эхний хагас жилд 2 аж ахуйн нэгж, байгууллагын хүсэлтээр архивын лавлагаа гаргаж үйчилгээ үзүүлсэн.

Хууль эрх зүйн чиглэлээр:

ЗГ-ын Төрийн албаны сахилга, хариуцлага, дэг журмыг чангатгах тухай" 2018 оны 258 дугаар тогтоол, НЗД-ын "Сахилга, хариуцлага, дэг журмыг сайжруулах тухай" 2017 оны 02 дугаар албан даалгаварыг байгууллагын албан хаагчдад танилцуулж, хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна.

Тус газартай бараа нийлүүлэх, ажил гүйцэтгэхээр гэрээ байгуулсан ч гэрээний үүргээ биелүүлээгүй 4 аж ахуйн нэгж, байгууллагыг шүүх, хуулийн байгууллагад өгч нэхэмжлэл гарган шүүх хуралдаанд байгууллагыг төлөөлөх итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийг томилон ажиллаж байна. Шүүхээс Номгон хайрхан ХХК-д хамаарах нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож, Тара ХХК, "Ворм энерги" ХХК-иудад хамаарах нэхэмжлэх шүүхэд шийдвэрлэх шатандаа явж байна. /Хүснэгт-16-д харуулав./

Хүснэгт 16. Шүүх, хууль хяналтын байгууллагаар шийдвэрлүүлэхээр нэхэмжлэл гаргасан талаарх мэдээлэл

д/д	Нэхэмжлэгч	Хариуцагч	Нэхэмжлэлийн агуулга	Шүүхийн шийдвэр	Тайлбар
1	Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг	"Тара" ХХК	Түлш нийлүүлэх гэрээний үүрэг зөрчсөн тул алдангийн хамт	Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2017 оны 12 дугаар сарын 15-ны	

	бууруулах газар		214,555,625 төгрөг гаргуулахаар нэхэмжилсэн.	өдрийн 181/ШШ2017/03227 дугаар шийдвэр, Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2008 оны 03 дугаар сарын 05-ны өдрийн 621 дүгээр магадлалтай, Монгол Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны иргэний хэргийн 2018 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн 001/хт2018/01086 дугаар тогтоолоор шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр буцаасан. “Тара” ХХК-д холбогдох иргэний хэрэг Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээр хянагдаж байна.	
2	Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг бууруулах газар	“Ворм энерги” ХХК	Түлш нийлүүлэх гэрээний үүрэг зөрчсөн тул алдангийн хамт 171,230.561 төгрөг нэхэмжилсэн.	Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2018 оны 03 дугаар сарын 29-ны өдрийн 101/ШШ2018/01114 дугаар шийдвэр, Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2008 оны 06 дугаар сарын 06-ны өдрийн 1311 дүгээр магадлалтай, Монгол Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны иргэний хэргийн 2018 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн 001/хт2018/01648 дугаар тогтоолоор шийдвэр, магадлалыг тус тус хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр буцаасан. “Ворм энерги” ХХК-д холбогдох иргэний хэрэг Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээр хянагдаж байна.	

3	Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг бууруулах газар	Номгон хайрхан ХХК	Халаалт болон ахуйн хэрэглээний хосолмол цахилгаан зуух нийлүүлж, суурилуулах гэрээний үүрэг зөрчсөн тул 23,925.000 төгрөг нэхэмжилсэн.	Баянхонгор аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2018 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 131/ШШ2018/00897 шийдвэрээр Хариуцагч Т.Чинбат нь шүүхэд хэрэг хянагдах явцад буюу 2018 оны 08 сарын 11-ний өдөр нас барсан болох нь 000186979 дугаартай нас барсны гэрчилгээгээр тогтоогдсон. Иргэний хуулийн 75 дугаар зүйлийн 75.2.1-д гэрээний үүрэгтэй шалгах хөөн хэлэлцэх хугацаа 3 жил байхаар хуульчилсан. Гэтэл нэхэмжлэгч нь шаардах эрх үүссэнээс хойш 6 жил 5 сарын дараа буюу хуулиар тогтоосон хөөн хэлэлцэх хугацаа өнгөрсний дараа шүүхэд хандсан байх тул шүүх нэхэмжлэлийг хүлээн авч шийдвэрлэх боломжгүй, гэрээний үүрэг 23 925 000 төгрөг гаргуулахыг хүссэн нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон.	Хурал зарлагдаагүй байна.
4	Нийслэлийн Агаарын бохирдолтой тэцэх газар	“Их эрин элч” ХХК	Гэрээний үүргээ биелүүлээгүй тул эрүүгийн хэрэг үүсгэх хүсэлтийг ЧД-ийн цагдаагийн хэлтэст гаргасан.	Шалны цахилгаан халаагуурыг гэр хорооллын айл өрхөд нийлүүлэх №ЦА6789 дугаартай тендерт шалгарсан “Их эрин элч” ХХК-тай “Бүтээгдэхүүн нийлүүлэх, суурилуулах гэрээ”-г 2010 оны 08 дугаар сарын 18-ны өдөр байгуулсан. “Их эрин элч” ХХК-ийн ерөнхий захирал Д.Түмэнхүүд гэрээний үүргээ гүйцэтгэхийг шаардаж байсан боловч ажлын байран дээр байдаггүй, зарлан дуудах хуудас авдаггүй, хаяг	

				тодорхойгүй Чингэлтэй Цагдаагийн эрүүгийн үүсгүүлэхээр гаргасан.	тул дүүргийн хэлтэст хэрэг гомдол	
--	--	--	--	---	---	--

Худалдан авах ажиллагааны чиглэлээр:

“Бараа, ажил, үйлчилгээ 2019 онд худалдан авах ерөнхий төлөвлөгөө”-г боловсруулан газрын даргаар батлуулан www.shilendans.gov.mn -д байршуулж олон нийтэд ил тод зарлан мэдээлсэн.

Тус байгууллагын урсгал зардалд төсөвлөгдсөн нийт 57,4 сая төгрөгийн батлагдсан төсөвт өртөг бүхий 2 арга хэмжээг хэрэгжүүлэх гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагааг НХААГ-аар дамжуулан зохион байгуулж худалдан авах ажиллагааны цахим систем www.tender.gov.mn-д тендерийн урилга, зар, тендерийн холбогдолтой баримт бичиг болон сонгон шалгаруулалтын дүнг мэдээллэж ажилласан.

Төсөв санхүү, орлого бүрдүүлэлтийн чиглэлээр:

Байгууллагын төсвийн гүйцэтгэлийн сар бүрийн мэдээг байгууллагын цахим хуудас болон мэдээллийн ханын самбарт байршуулж төсвийн ил тод байдлыг ханган ажиллалаа.

2019 оны 06 дугаар сарын 28-ны байдлаар 731,708,100.0 (долоон зуун гучин нэгэн сая долоон зуун найман мянга нэг зуун)төгрөгийн урсгал санхүүжилт авч, Агаар орчин болон агаар бохирдуулагч эх үүсвэрт хийсэн хэмжилтийн орлого 11,781,000.0 (арван нэгэн сая долоон зуун наян нэгэн мянган) төгрөгийн орлого оруулсан байна. Төсвийн урсгал зардалд 730,636,040.0 (долоон зуун гучин сая зургаан зуун гучин зургаан мянга дөчин)төгрөгийг зарцуулсан.

“Нийслэлийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан”-д гаргасан тайлан мэдээ:

Тус газрын үйл ажиллагааны чиг үүрэгтэй хамаарал бүхий 15 тогтоол, 4 зөвлөмж, тэмдэглэлийн нийт 75 заалтыг хяналтанд авч хэрэгжилтийг **Нийслэлийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан** monitoring.ub.gov.mn –д болон албан бичиг, цахим хаягаар тайлагнаж ажиллав.

1. Улсын Их Хурлын Байнгын хорооны 1 тогтоолын 9 заалтын хэрэгжилт 86,6%
2. Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвлөмж, тэмдэглэлийн 3 заалтын хэрэгжилт 70 %
3. МУ-ын Засгийн газрын 8 тогтоолын 30 заалтын хэрэгжилт 85.6%
4. Засгийн газрын 3 хуралдааны тэмдэглэлийн 20 заалтын хэрэгжилт 89.5%
5. НИТХ-ын 1 тогтоолын 1 заалтын хэрэгжилт 100%
6. НИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 5 тогтоолын 12 заалтын хэрэгжилт 82.5%

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Үйл ажиллагааны ил тод байдал:

Байгууллагын www.aprd.ub.gov.mn цахим хуудсанд байгууллагын эрхэм зорилго, үйл ажиллагааны стратегийн зорилт, үйл ажиллагааны чиглэл, бүтэц зохион байгуулалтын схем, тус байгууллагаас үзүүлдэг үйлчилгээний тухай мэдээлэл, бүрдүүлэх бичиг баримтын жагсаалт, үйл ажиллагаандаа мөрдөж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм, журам, газрын даргын тушаалыг тухай бүр байршуулж ажиллаж байна.

Тус байгууллага нь 2019 оны эхний хагас жилийн байдлаар хүний нөөцийн чиглэлээр 17, үндсэн үйл ажиллагааны чиглэлээр 39, нийт 56 захирамжлалын баримт бичиг гарган үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлж ажилласан байна.

Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журмыг хэрэгжүүлэн www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд байгууллагын шилэн дансны мэдээллийг цаг тухайд нь хагас, бүтэн жилээр, улирал, сар, тухай бүр гэсэн хугацаагаар ангилж, хавсралтын дагуу мэдээллэн ажиллаж байна. Мөн 2019 оны төсвийн гүйцэтгэлийн сар бүрийн мэдээг байгууллагын цахим хуудас, мэдээллийн самбарт цаг тухай бүр байршуулж, төсвийн ил тод байдлыг ханган ажилласан. Байгууллагын шилэн дансанд нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхолыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 8,9 дүгээр зүйлд заасан мэдэгдэл, байгууллагын батлагдсан орон тоонд гарсан өөрчлөлтүүд, хөрөнгө мөнгө зарцуулах, өр авлага үүссэн шийдвэр болон бусад холбогдох мэдээ тайланг байршуулж мэдээллэн ажиллаж байна.

Агаарын чанарыг сайжруулах бүс, түүнд мөрдөх журмын төсөлд олон нийтийн санал авахаар 2019 оны 04-р сарын 24-нд байгууллагын цахим хуудсанд байрлуулан санал авсан. <http://aprd.ub.gov.mn/n/6419>

НИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн тогтоол 2017.06.07-ны өдрийн 90 дүгээр тогтоолоор баталсан Нийслэлийн эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санг эрхлэн хөтлөх журмын хүрээнд UBlegal.mn цахим хуудсанд 2019 оны “А” тушаал 39, “Б” тушаал 17-г тус тус бүртгэсэн.

Нийслэлийн агаарын чанарын суурин харуулын мэдээг цаг тухайд нь онлайнаар www.agaar.mn, www.aprd.ub.gov.mn, www.aqicn.org сайтуудаар, суурин харуулын байршил бүрд болон БОАЖЯ, нийслэлийн нутгийн захиргааны байр Хангарди ордон, УЦУОШГ-т байрлах дэлгэцүүдээр, мөн гар утасны “Агаар” аппликейшнээр иргэд, олон нийтэд мэдээллийг хүргэн ажиллаж байна.

Хүний нөөцийн ил тод байдал: Төрийн захиргааны албан хаагчийн ёс зүйн дүрэм, Ажлын байранд мөрдөх дэглэм, Хүний нөөцийн хөгжил хөтөлбөр зэргийг <http://new.aprd.ub.gov.mn> цахим хуудсанд байршуулж мэдээллийн самбараар мэдээллэж ажиллалаа. Хувийн ашиг сонирхолын болон хөрөнгө орлогын мэдүүлэг гаргах 6 албан тушаалтны мэдүүлгийг хуулийн хугацаанд гаргуулан www.meduuleg.iaac.mn мэдүүлгийн цахим

системд оруулж баталгаажуулалтыг хийж ХАСХОМ-1, ХАСХОМ-2 тайланг хуулийн дагуу тайлагнасан.

www.shilendans.gov.mn-д сар бүр оруулах мэдээлэлд албаны бүтэц орон тоотой холбоотой мэдээллийг, тухай бүр оруулах мэдээлэлд худалдан авах, хөрөнгө мөнгө зарцуулах ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг тус тус тогтмол оруулж, баталгаажуулж байна.

ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Хүснэгт 17. Ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлтийн хэрэгжилт

№	Шалгуур үзүүлэлт		Хувь
Нэг. Үйл ажиллагааны ил тод байдал			
1	Эрхэм зорилго, үйл ажиллагааны стратегийн зорилт, зорилго, тэргүүлэх чиглэл болон тэдгээрийн хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ, түүний үр дүн, зохион байгуулалтын бүтцийг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Байгууллагын үйл ажиллагааны стратегийн үндсэн зорилго, зорилтуудыг цахим (http://aprd.ub.gov.mn/c/22) хуудас болон мэдээлийн самбарт байрлуулж тухай бүр шинэчлэн ажиллаж байна.	100
2	Үйлчилгээ, захидал харилцааны асуудал хариуцсан албан хаагчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, албан тушаал, ажиллах журам, харилцах утас, иргэдийг хүлээн авч уулзах цагийн хуваарийг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Иргэдийг хүлээн авах цагийн хуваарийг батлуулан мэдээллийн самбартаа байрлуулан, өргөдөл гомдлыг ажлын өдрүүдэд 09.00-18.00 цагийн хооронд дотоод болон шуурхай ажил хариуцсан мэргэжилтэн байнга хүлээн авч ажиллаж байна.	100
3	Үйлчилгээ авахад шаардагдах бичиг баримтын жагсаалтыг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Үндсэн 3 үйлчилгээ үзүүлж байна. Үүнд: 1.Зуух болон түлшний хаягдал утааны хийн хэмжилт хийх 2. Орчны агаарт хэмжилт хийх 3. Авто тээврийн хэрэгслийн хаягдал утааны хийн хэмжилт хийх Үйлчилгээ авахад шаардагдах бичиг баримтыг байгууллагын цахим хуудас (http://new.aprd.ub.gov.mn/c/8/3) ба мэдээлийн самбарт байршуулан ажиллаж байна.	100
4	Үйл ажиллагаандаа мөрдөж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм журам, зааврыг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Үйл ажиллагаанд мөрдөж байгаа эрх зүйн баримтыг дараах байдлаар http://.aprd.ub.gov.mn/k?mID=27 , http://aprd.ub.gov.mn/c/8/3 цахим болон байгууллагын мэдээллийн самбарт тухай бүр шинэчлэн байрлуулан ажиллаж байна.	100

5	Шинээр боловсруулж байгаа бодлогын баримт бичиг болон захиргааны хэм хэмжээний актын шийдвэрийн төслийг цахим хуудсандаа 30-аас доошгүй хоног ойлгомжтой байдлаар байрлуулж, холбогдох төрийн ба төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн шинжээч, эрдэмтэн, иргэдийн саналыг авах, үндэслэлтэй гэж үзвэл уг саналыг төсөлд тусгах;	Агаарын чанарыг сайжруулах бүс, түүнд мөрдөх журмын төсөлд олон нийтийн санал авахаар 2019 оны 04-р сарын 24-нд байгууллагын цахим хуудсанд байрлуулан санал авсан. http://aprd.ub.gov.mn/n/6419	100
6	Үзүүлж байгаа үйлчилгээний арга, хэлбэрийг боловсронгуй болгох зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;	Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх нэгдсэн стандартад нийцүүлэх, операторын хэлбэрээр үйлчилгээ үзүүлдэг болгон өөрчлөх арга хэмжээтэй холбогдуудлан тус байгууллагаас иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад үзүүлдэг үйлчилгээний нэр төрөл, түүний эрх зүйн зохицуулалт, баримт бичгийн бүрдэл, төлбөр хураамжийн талаарх мэдээлэл болон операторын үйлчилгээг үзүүлэх албан хаагчдад мэргэжлийн ур чадвар олгох сургалтын модулийг боловсруулан НҮНТ-д хүргүүлсэн.	100
7	Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу төрийн байгууллагын гүйцэтгэх тодорхой чиг үүргийг төрийн бус байгууллага гүйцэтгэж байгаа тохиолдолд тухайн төрийн бус байгууллагын нэр, хаяг, цахим хуудас эрхэлж байгаа үйл ажиллагааны чиглэлийг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан мэдээлэх;	“Утааны эсрэг ээж аавууд” төрийн бус байгууллагатай хамтран “ДУЛААЛЦГААЯ” сэдэвт дулаалгын ахисан түвшний сургалтын 2019 оны 06 сарын 11—ээс 09 сарын 15 хүртэл хугацаанд зохион байгуулан явуулж байна. Энэхүү сургалтаар 20 иргэнийг мэргэшүүлэн сургаж, иргэдэд зөв дадал эзэмшүүлэх, түгээхээр зорьж байна.	100
8	Тухайн байгууллага тодорхой төрлийн аж ахуйн үйл ажиллагаа эсхүл бусад үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгодог бол тухайн зөвшөөрөл эзэмшигчийн нэр, хаяг, эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл, зөвшөөрөл олгосон болон дуусгавар болох хугацааг цахим хуудсандаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	-	

9	Салбарын хэмжээнд улсын төсвийн хөрөнгөөр болон гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлж байгаа төсөл, хөтөлбөрийн хэрэгжилт, явц байдлын талаарх мэдээллийг цахим хуудсандаа байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Монгол Улсын Засгийн газар болон Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага (ЖАЙКА)-тай хийсэн санамж бичгийн дагуу Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах хяналтын чадавхыг бэхжүүлэх төслийн 3 дугаар үе шат 2018 оны 12 дугаар сараас үйл ажиллагаагаа эхэдсэн. Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээ, мэдээллийг цахим хуудсанд тухай бүр байрлуулан олон нийтэд мэдээллэн ажиллаж байна.	100
Хэсгийн дундаж хувь: 100%			
Хоёр. Хүний нөөцийн ил тод байдал;			
1	Сул орон тооны зарыг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх, энэ тухай олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр зарлах;	Төрийн албаны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна	100
2	Албан хаагчийн ёс зүйн дүрмийг цахим хуудас болон мэдээллийн самбартаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Төрийн захиргааны албан хаагчийн ёс зүйн дүрэм, Ажлын байранд мөрдөх дэглэмийг цахим хуудас болон мэдээллийн самбарт байршуулсан. (http://new.aprd.ub.gov.mn/k/11?mID=33)	100
3	Хүний нөөцийн стратеги, түүний хэрэгжилтийг хянаж, үнэлэх журмыг цахим хуудсандаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан тухай бүр шинэчлэх;	Хүний нөөцийн хөгжил хөтөлбөрийг цахим хуудсанд байршуулсан. (http://new.aprd.ub.gov.mn/c/11/13)	100
4	Хүний нөөцийн удирдлалгын ил тод байдлыг хангах чиглэлээр авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаар цахим хуудсандаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан мэдээлж байх;	Байгууллагын танилцуулга, зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоо, Даргын тушаал, ажлын байрны тодорхойлолт зэргийг цахим хуудсанд байршуулж мэдээлсэн.	100
5	Албан хаагчдын ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх үйл ажиллагааг үнэн зөв, шударга болгох чиглэлээр авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаар цахим хуудсандаа ойлгомжтой байдлаар байрлуулан мэдээлж байх;	Албан хаагчдын ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх, дүгнэх журмыг цахим хуудсанд байршуулсан. (http://new.aprd.ub.gov.mn/c/11/13)	100
Хэсгийн дундаж хувь: 100			
Хэрэгжилтийн дундаж хувь: 100			

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД МЭДЭЭЛЭЛ

Холбогдох чиг үүргийн хүрээнд нийслэлийн нутгийн захиргааны бусад байгууллагуудтай ажлын уялдаа холбоог хангах чиглэлээр хамтран ажилласан тухай

Японы олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага (ЖАЙКА)-аас техникийн туслалцаагаар Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газартай хамтран хэрэгжүүлж байгаа “Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлын хяналтын чадавхыг бэхжүүлэх төсөл” (3-р үе шат)-ийн Хамтарсан зохицуулах хорооны 2 дугаар хуралдааныг Төслийн багтай хамтран 2019 оны 06 дугаар сарын 07-ны өдөр Хангарди ордны хурлын танхимд зохион байгуулсан. Төслийн багийн нийслэлийн бусад байгууллага, албан тушаалтнуудтай уулзах уулзалтын цаг товлох, шаардлагатай мэдээ мэдээлэл өгөх зэрэг төслийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна. Төслийн хэрэгжилтийг зохион байгуулж, нэгдсэн удирдлагаар хангах, хяналт тавьж ажиллах үүрэг бүхий Хамтарсан зохицуулах хорооны бүрэлдэхүүнд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар холбогдох газруудаас төлөөлөн оролцох удирдах албан тушаалтны нэрийг авч НЗД-ын захирамжийн төслийг боловсруулаад байна.

Азийн агаарын чанарыг сайжруулах нэгдсэн хөтөлбөрийн хүрээнд (IBAQ programme) "Азийн цэвэр агаар" олон улсын байгууллага, БОАЖЯ хамтран хэрэгжүүлж буй төслийн хүрээнд "Ялгарлын инвенторийн гарын авлага"-ыг Япон Улсын Агаарын бохирдлын судалгааны Азийн төв байгууллагаас боловсруулсан. Тус гарын авлагыг эцэслэн Монголын талын холбогдох мэргэжлийн байгууллага, шинжлэх ухаан, судалгааны байгууллагуудын хүрээнд хэлэлцүүлэн таниулах, хүлээлгэн өгөх хаалтын семинар 2019 оны 3-р сарын 12-ны өдөр зохион байгуулагдаж "Ялгарлын инвенторийн гарын авлага"-ыг хүлээлгэн өгсөн.

Зураг 27. Азийн цэвэр агаар" олон улсын байгууллагаас зохион байгуулсан "Ялгарлын инвенторийн гарын авлага" хүлээлгэн өгөх үеийн зураг

“ТҮЛШЭЭ НӨӨЦӨЛЬЕ” сэдэвт уулзалт, хэлэлцүүлгийг Баянзүрх, Чингэлтэй, Сонгинохайрхан дүүргүүдэд зохион байгуулсан. Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрийн “түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоол 2019 оны 05 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхлэн хэрэгжиж эхэлсэн. Тус тогтоолоор сайжруулсан түлшний эрэлт нийлүүлэлт, түгээлт борлуулалт, нөөцлөлтийн тэнцвэрт байдлыг хангаж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг даргад үүрэг болгосон. Мөн Нийслэлийн

иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2019 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдааны тэмдэглэлд “Төрийн албан хаагчдад сайжруулсан түлшийг дараа төлбөр хийх нөхцлөөр олгох асуудлыг судлан танилцуулах” үүрэг өгөгдсөн. Энэхүү тогтоол, хурлын тэмдэглэлээр өгсөн үүрэг даалгаврын хэрэгжилтийг орон нутагт зохион байгуулах ажлын хүрээнд “Түлшээ нөөцөлье” сэдэвт уулзалт, хэлэлцүүлгийг 2019 оны 06 дугаар сарын 04-ний өдөр Нийслэлийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх газар, дүүргүүдийн Засаг даргын Тамгын газар, “Таван Толгой Түлш” ХХК хамтран зохион байгууллаа. Тус уулзалтад НАБТГ, “ТТТ” ХХК, дүүргүүдийн засаг захиргааны нэгж болон орон нутгийн өмчит байгууллага, хороо цэцэрлэг, сургуулийн удирдах албан тушаалтнууд оролцсон.

Зураг 28. Дүүргүүдэд зохион байгуулсан иргэдтэй хийсэн зөвлөлдөх уулзалт.

Засгийн газрын 62-р тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Баянгол дүүргийн 10, 23, 12 дүгээр хорооны хяналт судалгааны ажилтнуудад амьдрах орчны судалгаа болон тогтоолыг сурталчлах ажлыг 2019 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдөр зохион байгуулан мэдээлэл өгч ажиллалаа.

Зураг 29. “Амьдрах орчны судалгаа”-ны сургалт зохион байгуулагдаж байгаа нь

МУИС, АШИҮИС, Нийгмийн эрүүл мэндийн хүрээлэн хамтран дотоод орчны агаарыг сайжруулах, иргэдэд мэдээлэл мэдлэг олгох зорилгоор “Ханан дундах хүүхэд нас” Монголын дотоод орчны агаарын чанарын анхдугаар симпозиумыг 2019 оны 05 дугаар сарын 24-ний өдөр зохион байгуулсан.

Засгийн газрын “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоолоор Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 20, Сонгинохайрхан дүүргийн 21, Хан-Уул дүүргийн 12, 13, 14 дүгээр хороодын нутаг дэвсгэрт түүхий нүүрсийг хэрэглэхийг хориглоогүй бөгөөд энэхүү тогтоолын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Хан-Уул дүүргийн 12 дугаар хорооны Засаг дарга, зохион байгуулагч, хэсгийн ахлагч, аж ахуй нэгж байгууллага, иргэдтэй 2019 оны 06 дугаар сарын 04-ний өдөр мэдээлэл солилцох уулзалтыг зохион байгуулсан. Тус хорооны иргэдээс түүхий нүүрсний үнэ, тээвэрлэлт, борлуулалтын өртгийг хэрхэн зохицуулах талаар ярилцаж, цаашид хороод иргэдийг мэдээллээр хангаж хамтран ажиллахаар болсон.

Зураг 30. ХУД-ийн 12-р хорооны иргэдтэй хийсэн уулзалт

2019 оны 5 сарын 18-нд зохион байгуулагдсан “Улаанбаатар Марафон” олон улсын гүйлтэд нийт 5 албан хаагчийг хамруулан байгууллагаараа идэвхтэй оролцсон.

Иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагуудаас ирүүлсэн өргөдөл, хүсэлтийн дагуу зохион байгуулсан үйл ажиллагааны талаар:

Хүснэгт 18.

№	Иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллага	Хүсэлт, өргөдлийн товч утга	Шийдвэрлэсэн байдал
А	Орчны хэмжилт болон халаалтын зуух, түлшний хэмжилтийн талаар		
1	Багахангай дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар	Хамтран ажиллах тухай	Багахангай дүүргийн 1 дүгээр хорооны агаарын чанарт 2019 оны 05 дугаар сарын 7- 8-ний өдрүүдэд 24 цагийн турш хэмжилт хийж 2019 оны 05 дугаар сарын 17 өдрийн 03/257 дугаартай албан бичгээр хариу хүргүүлсэн.
2	ШУТИС Дулааны техник, үйлдвэрлэлийн экологийн хүрээлэн	Шинжилгээ хийлгэх тухай	ДТХ-0,35МВт хүчин чадалтай зуухны хэмжилтийг 2019 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдөр хийж, хэмжилтийн дүнг боловсруулан 05 дугаар сарын 20-ны өдөр хүргүүлэв.
3	Азийн хүүхдүүд цэцэрлэг,	Шинжилгээ хийлгэх тухай	Халаалтын зууханд хаягдал утааны хэмжилт хийж 2019 оны 04 дугаар сарын 05- ны өдөр хариуг хүргүүлсэн.
4	Эко авто моторс ХХК, Д.Эрдэнэболд	Шинжилгээ хэмжилт хийлгэх тухай	Орчны хэмжилтийг 2019 оны 05 дугар сарын 13-ны өдөр хийж, хэмжилтийн дүнг боловсруулан 20 -ны өдөр хариу хүргүүлэв.
5	Монгол сайжруулсан түлш ХХК, Ч.Нэргүй	Хүсэлт гаргах тухай.	Сайжруулсан түлшний хэмжилтийг 2019 оны 5 дугаар сарын 03-ны өдөр хийж, хэмжилтийн дүнг боловсруулан 05 дугаар сарын 01-ны өдөр хүргүүлээ.
6	Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	Хүсэлт гаргах тухай	Халаалтын зууханд хаягдал утааны хэмжилт хийж хариуг 2019 оны 05 дугаар сарын 27- ны өдөр хүргүүлсэн.
7	Их Соёмбо” авто угуулга	Хэмжилт хийлгүүлэх тухай	Орчны хэмжилтийг 2019 оны 05 дугар сарын 02-ны өдөр хийж, хэмжилтийн дүнг боловсруулан 20 -ны өдөр хариу хүргүүлээ.
8	“ОКФИЛ ЭКО” ХХК,	Хэмжилт хийлгүүлэх тухай	Агаар цэвэршүүлэх төхөөрөмжийн үр дүн тодорхойлох хэмжилтийг 2019 оны 03 дугаар сарын 02-ны өдөр хийж, хэмжилтийн дүнг боловсруулан 03 дугаар сарын 07-ны өдөр хүргүүлээ.
Б	Автотээврийн хэрэгслээс ялгарах бохирдлыг бууруулах талаар		
1	Эс Ай Си Эй ХХК, Г.Эрдэнэ	Санал авах тухай	"Ашиглалтаас гарсан аккумуляторын батареиг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин боловсруулах стандарт"-ын төсөлтэй танилцаж холбогдох саналыг боловсруулан 2019 оны 03 дугаар сарын 07-ны өдрийн 03/114 дугаартай албан бичгээр хүргүүлээ.
2	Зам, тээврийн хөгжлийн яам, Г.Гантулга	Стандартын нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд санал ирүүлэх тухай.	Зам,тээврийн хөгжлийн яамны “стандартын нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд санал ирүүлэх тухай” 2019 оны 04 дүгээр сарын 16- ны өдрийн 07/1827 дугаартай албан бичигтэй танилцаж холбогдох саналыг боловсруулан 2019 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрийн 03/214 дугаартай албан бичгээр хариуг хүргүүлээ.
3	Зам, тээврийн хөгжлийн яам, С.Батболд	Санал ирүүлэх тухай	Зам, тээврийн хөгжлийн яамны 2019 оны 05 дугаар сарын 03 -ны өдрийн 03/2258 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн стандартын төсөлтэй танилцлаа. Тус стандартын төсөлд Газрын даргын 2019 оны 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн 3/274 дугаартай албан бичгээр санал хүргүүлээ.

4	АЙ ЭС ӨҮ ӨҮ ХХК, Ч.Өгөөдэйбаатар	Хүсэлт гаргах тухай.	Тус компанийн 2019 оны 05 дугаар сарын 06/01 дугаартай албан бичигтэй танилцлаа. Газрын даргын 2019 оны 06 дугаар сарын 07ны өдрийн 03/294 дугаартай албан бичгээр хариу хүргүүлэв.
3	Суурин харуул болон мэдээлэл технологийн талаар		
1	Эм Ай Эс Эс ХХК, Д.Одхүү	Мэдээлэл дамжуулах төхөөрөмж холбох явцын тухай	2019 оны 01-р сарын 24-ны өдөр төхөөрөмжүүдийн холболтын талаар Эм Ай Эс Эс ХХК-тай мэдээлэл өгч хамтран ажиллав.
2	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Н.Батбаяр	Мэдээлэл ирүүлэх тухай	Албан тоотын хариуг 2019 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдөр 03/119 тоот албан бичгээр хариу өгч ажиллав.
3	Дэлхийн банкны Монгол дахь Суурин төлөөлөгчийн газар	Агаарын чанарын мэдээ авах тухай.	2019 оны 4-р сарын 16-ны өдөр tchuluun@worldbank.org цахим хаягаар агаарын чанарын 2017-2019 онуудын мэдээг хүргүүлсэн.
4	Монгол улсын их сургууль, Ү.Отгонбаяр	Мэдээлэл гаргуулах тухай	2019 оны 4-р сарын 17-ны өдөр 03/146 тоот албан бичгээр хариу хүргүүлэн ажиллав
5	Хэвлэлийн хүрээлэн ТББ, М.Мөнхмандах	Хүсэлт хүргүүлэх тухай	2019 оны 5-р сарын 1-ны өдрийн 03/207 дугаарт албан бичгээр хариу хүргүүлэв
6	Нью жуулчин турс ХХК, Ш.Нэргүй	Хүсэлт гаргах тухай.	Нью Жуулчин Турс ХХК-тай 2019 оны 4-р сарын 16-ны өдөр 319401 утсаар холбогдон мэргэжилтэн Саруултай холбогдон 4-р сарын 22-ны өдөр 16 цагт Баянхошууны суурин харуулд зураг авалт хийхээр төлөвлөв.
4	Агаарын бохирдлыг бууруулах талаар		
1	Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо, Т.Булган	Мэдээлэл ирүүлэх тухай	Байгууллагын 2019 оны 01 дүгээр сарын 16ны өдрийн 03/24 дугаарт албан бичгээр холбогдох мэдээллийг хүргүүлэв.
2	УИХ-ын гишүүн Н.Учрал., Н.Учрал	Хүсэлт уламжлах тухай	Иргэн Ш.Алтангэрэлийн бүтээсэн дулааны эх үүсвэрийг дэмжиж ажиллахыг хүссэн 03/248 дугаарт албан бичгийг Нийслэлийн Шинжлэх ухаан, инновацийн газарт 2019 оны 05 дугаар сарын 14-ний өдөр уламжиллаа.
3	ЭМ АЙ ЭС ХХК, Накамура	Хүсэлт гаргах тухай	Хүлээн авах ажлын хэсэг 2019 оны 03-р сарын 20-ны өдөр Улаанбаатар Төмөр Замын Дөпд очиж шүүлтүүр суурилуулсан вагонуудтай танилцлаа.

Дотоод хяналт шинжилгээ, үнэлгээний чиглэлээр:

Дотоод үйл ажиллагааны хүрээнд дотоод хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх, удирдамжийн дагуу дотоод хяналт шалгалтыг гүйцэтгэж байна. Дээд газраас ирүүлсэн тогтоол, шийдвэрийн 75 заалтад хяналт үнэлгээ, шинжилгээ хийн, даргын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлж биелэлтийн мэдээг тайлан, хурлын тэмдэглэлийн хамт НЗДТГ-т хүргүүлсэн.

Засгийн газрын 89-р тогтоол, НЗД-ын А/335 дугаар захирамж болон бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх аргачлал, тайлагнах хугацааг байгууллагын албан хаагчдад танилцуулсан.

Байгууллагын эд хөрөнгийн ашиглалт хамгаалалтын чиглэлээр:

Байгууллагын Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн 2019 оны ажлын төлөвлөгөө гарган газрын даргаар батлуулан ажилласан. 2019 оны эхний хагас жилд Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн хурлыг 3 удаа хийж эд хогшил актлах, данснаас хасах, техник тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар холбогдох шийдвэрийг гаргаж ажилласан байна. Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн 4 дүгээр сарын 08-ны хурлаар байгууллагын ашиглалтын шаардлага хангахгүй нийт 42 нэр төрлийн эд хөрөнгийг актлахаар шийдвэрлэж Нийслэлийн өмчийн ашиглалт, удирдлагын газарт хүсэлтээ албан бичгээр хүргүүлсний дагуу Нийслэлийн өмчийн ашиглалт удирдлагын газрын даргын 5 дугаар сарын 13-ны А/115 тоот тушаалаар 5 нэр төрлийн 1795882 төгрөгийн бүртгэлийн үнэ бүхий хөрөнгийг байгууллагын Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн хяналтан дор устгалын акт үйлдэн устгаж, 11 нэр төрлийн 6695919 төгрөгийн бүртгэлийн үнэ бүхий хөрөнгийг Өмчийн ашиглалт, удирдлагын газарт актаар хүлээлгэн өгч данс бүртгэлээс хасаж, өмчийн мэдээллийн санд хөрөнгийн хөдөлгөөнийг хийсэн. 2018 оны Нийслэлийн өмчийг эзэмшүүлэх гэрээг дүгнүүлэн бүрэн хангалттай үнэлгээ авсан.

Газрын даргын тушаалаар Эд хөрөнгийн тооллого хийх комиссыг байгуулж 2019 оны эхний хагас жилийн тооллогыг зохион байгуулан ажиллаж байна. Ашиглалтын хугацаа дууссан, элэгдэлд орсон, эвдэрч ашиглах боломжгүй болсон 21 нэр төрлийн 34 ширхэг 4,254,930.0 төгрөгийн тавилга, эд хогшил, 26 нэр төрлийн 30 ширхэг 367,202,584.0 төгрөгийн машин, тоног төхөөрөмж, 1 нэр төрлийн 1 программ хангамж, 6 нэр төрлийн 32 ширхэг 3,965,000.0 төгрөгийн авто тээврийн хэрэгсэлийн хөрөнгүүдийг актлуулах санал хүргүүлээд байна.

Байгууллагын албан ажлын хэрэгцээнд 2019 оны 06 сарын 28-ны өдрийн байдлаар 80 нэр төрлийн 2,646,700.0 төгрөгийн бичиг хэргийн материал, 8 нэр төрлийн 8,355,500.0 төгрөгийн аж ахуйн материал, 10 нэр төрлийн 1,244,850.0 төгрөгийн сэлбэг хэрэгсэл, 4,013,000.0 төгрөгийн шатахуун талон, 38 нэр төрлийн 144,023,322 төгрөгийн тусгай зориулалттай материалыг олгож, холбогдох тооцоог тухай бүр хийж ажилласан байна.

ЦААШИД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЛААР

- Байгууллагын дотоод хяналт шалгалтыг сайжруулах.
- Улс, нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнд тавих захиалагчийн хяналтыг сайжруулах.
- Агаар дахь бохирдуулагч бодисуудын агууламж, тэдгээрийн нөлөөллийг түвшинг индексээр илэрхийлж үнэн зөв бодитой, цаг хугацаанд нь гаргаж байхад анхаарах.
- Өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн хугацаа 16 хоног 1 цаг 43 минут байгааг багасгаж нийслэлээс тавьж байгаа нэг оронтой тоонд хүргэх гэсэн зорилтод хүрэх.
- Агаарын чанарын хяналтын суурин харуулын тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн техникийн тодорхойлолтыг боловсруулж НХААГ-т хүргүүлэх
- Дотоод орчны агаарын чанарыг сайжруулах чиглэлээр иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагад сургалт зохион байгуулах ажлыг эрчимжүүлэх.

ТАНИЛЦСАН: НАБТГ-ЫН ДАРГЫН ҮҮРЭГ
ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Б.ЦАЦРАЛ

ТАЙЛАНГ НЭГТГЭСЭН: ЗАХИРГААНЫ ХЭЛТСИЙН ДАРГЫН
АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Ж.АМАРМАА